БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрүүдэй Соведэй орган

№ 160 (12064) 1969 оной июлиин 11, пятница

Сэн 2 мүнгэн

...ССР-эй ВЕРХОВНО ...СОВЕДЭЙ СЕССИ

...Верховно Соведэй Союзай Соведэй заседани Москва... Ехэ ордон соо июлиин 10-да нээгдээ. Сессиин заседа... хүл дээрээ бодожо, наһа бараһан депутадууд Л. Р. ... А. Пеньковский гэгшэдэй дурасхаалые хүндэлэн ёһолбо.
...нимэ зүблэхэ зүйл заседани дээрэ баталагдаа:
...тскэ Союзай гадаадын политика ба уласхоорондын оай... асуудалнууд.
...лаар заһан заларуулха тухай ССР Союзай, союзна рес... хуулиин эшэ үндэһэнүүд тухай; даб дээрэ хаалгын ... ССР Союзай ба союзна республиканuудай уголовно ... үндэһэндэ нэмэлтэнүүд ба хубилалтануудые оруулха ...нуудай проектнүүд.
...Р-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха
... Соведэй заседани энээгээр дүүрэбэ.

* * *

...эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй за... ...вагай Кремлиин Ехэ ордон соо июлиин 10-да үглөөнэй ...гдээ. Сессиин заседанида хабаадагшад хүл дээрээ бодо... ...льностьнуудай Соведэй наһа бараһан депутадууд Д. С. ... В. Ф. Купревич, А. А. Посконов гэгшэдэй дурасхаалые ...ёһолбо.
...нимэ зүблэхэ зүйл заседани дээрэ баталагдаа:
...тскэ Союзай гадаадын политика ба уласхоорондын оай... асуудалнууд.
...лаар заһан заларуулха тухай ССР Союзай, союзна рес... хуулиин эшэ үндэһэнүүд тухай; даб дээрэ хаалгын ... ССР Союзай ба союзна республиканuудай уголовно хуу... ...ндэһэндэ нэмэлтэнүүд ба хубилалтануудые оруулха тухай ... проектнүүд.
...Р-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха
...льностьнуудай Соведэй заседани энээгээр дүүрэбэ.

* * *

... 10-най үдэрэй 12 часта, Москвагай, Кремлиин Ехэ Ор... ...СР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведэй Союзай Со... ...циональностьнуудай Соведэй зургаадахи сессиин хамтын ...гдэбэ.
«Советскэ Союзай гадаадын политика ба уласхоорондын ...й асуудалнууд» гэһэн элидхэл СССР-эй гадаадын хэрэ... ...истр, депутат А. А. ГРОМЫКО хэбэ.

(ТАСС).

ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ—МҮНӨӨДЭРЭЙ ЭГЭЭЛ ХАРЮУСАЛГАТАЙ САГ

ТҮРҮҮШЫН ГЕКТАРНУУД

ЗАХААМИН. Энэ жэлдэ хура бороо бага зэргэ орожо, үбһэ ногооной ургаса муу гэхын аргагүй. Тиимэһээ эдэ үдэрнүүдтэ аймагай колхоз, совхозууд үбһэндөө оробо. Һүүлэй мэдээгээр 422 хүнтэй 63 звено үбһэ сабшажа захалаа. Түрүүшын 15 гектар гараар сабшагдаа.

Үбһэ хуряалгын хүдэлмэри Ленинэй, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта эмхитэйгээр ябуулагдажа байна. Жэшээнь, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо үбһэшэдэй 18 звено ажаллажа захалба.

Үбһэшэдэй звенонууд нэн түрүүн ойн соорхойн, болдог бута газарай, харгын, таряалангай захаархи ногоо сабшана.

Мүн аймагай ажахынууд набшаһата тэжээл бэлэдхэнэ. Июлиин 7-ной мэдээгээр хамта 1140 центнер набша намаа суглуулагдаа. Энэ хүдэлмэридэ һургуулиин һурагшад олоор хабаадуулагдахаһаа гадна, гүүртэ, отарануудай малшад эдэбхитэйгээр хүдэлнэ.

Үбһэеэ һайн шанартайгаар хуряажа абаха, тэрэнээ ехэнхидээ тракторай шарга дээрэ һүрилхэ гэжэ оролдонобди. Мүн нилээд ехэ үбһэ ногоон зандань, витамин элбэгтэйгээр хатаажа абаха зорилготойбди.

Эдэ үдэрнүүдтэ аймагай бүхы ажахынууд үбһэндөө жэгдэрэн орохо юм. Мүнөө жэл бүхыдөө үбһэшэдэй 288 звено ажаллахаар хараалагданхай.

Я. НИКОЛАЕВ,
үйлэдбэрнин управлениин главна зоотехник.

ХҮДЭЛМЭРИШЭД, АЛБА ХААГШАД ТУҺАЛНА

НАРҺАТА. Аймагай эмхи зургаануудай, предприятинуудай алба хаагшад, хүдэлмэришэд эдэ үдэрнүүдтэ хуһа, бургааһанай набша намаа суглуулхаяа олоороо гараба. Комхозой коллектив хэдэхэн үдэрэй туршада 50 центнер набша намаа бэлэдхэжэ, «Юбилейный» совхоздо тушаагаа. Мүн ДЭУ-гай хүдэлмэришэд эды шэнээн набшаһата тэжээл суглуулжа, Нарһатын совхоздо үгөө. Тэрэшэлэн тоһоной заводой коллектив 35 центнер иимэ тэжээл тус совхоздо бэлэдхээ. Эдэ үдэрнүүдтэ аймагай бүхы ажахынуудта набша намаа суглуулагдажа, зохидоор хатаагдажа байна.

А. ДОНЕЕВА.
Яруна.

...ХАЛИГ МАЛ ...ОР ҮСХЭБЭРИЛХЭ

...ал гээшэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин эгээл шухала һал... ...гэнниинь болоно. Энэ хадаа Эхэ оронойнгоо арад зо... ...нартай, гол эдеэ хоолоор, промышленностиие түүхэй ... үүргэтэй. Эндэ мяхалиг мал үсхэбэрилхэ, үхэрэй мяха ... үйлэдбэриин гуримаар абадаг болохо гээшэ онсо шу... ...нартай байна. Юуб гэхэдэ, Россиин Федераци дотор аб... ...й 55 процентһээ ехэ үхэрэй мяхан болоно бшуу.
...үедэ республикын олонхи совхоз, колхозуудта үхэрэй ...лэб һүнэй, һү- мяханай үүлтэрэй малһаа абтана гээшэ. ...од үзэхэдэ, мүн дүй дүршэл дээрэһээ харахада, һү һаали ...тэй эбэртэ бодо малые хэдышье ашаг үрэтэйгөөр үсхэ... үхэрэй мяха болон арһа хэрэглэхэ талаар Эхэ оронойн... ...өөр ургажа байгаа эрилтэнүүдые хангахагүй байна. ...һаа, Россиин Федераци дотор һү һаалиин мал һай... ...лхынгөө хажуугаар тусхай мяхалиг мал түргэнөөр оло... ...эргэтэй болоно.
...мяхалиг мал үсхэбэрилхэ, мяхалиг үүлтэрэй, мүн тэрэ... үүлтэрэй малые түргэн зуура шахан таргалуулха та... ...ргын областиин совхозууд эгээн һайн жэшээ харуулна. ...гэрһэн 5 һарын туршада Оренбургын трестын бүхы 19 ...дэ худалдаһан үхэрнүүдэй дунда зэргын шэгнүүр 383 ...божо, тэрэнэй 83 процентнь эрхим тарган сэгнэлтэтэй. Үнгэрһэн жэлэйхитэй сасуулжа үзэхэдэ, үхэр бүхэнэйнь ... килограммһаа дээшэ болоо. Эндэхи Димитровой нэ... ...йский», «Уральский» совхозуудай тушааһан малай 90 ...рхим тарган, дунда зэргээр 400—430 килограммтай бай... ...сын трестын совхозууд байгша ондо нёдондоной энэ ...б процентээр ехэ үхэрэй мяха гүрэндэ оруулаа. Мяхалиг ...лхэ талаар Хальмагай АССР-эй, Курганска, Ростовско ... областьнуудай ажахынууд яһала һайн жэшээ харуулна. ...рэнхы дээрээ Россиин Федераци дотор мяхалиг мал үсхэ... ...ажалай тусхай, бэеэ даанги һалбари боложо шадаагүй. ...эхиндэ Россиин колхоз, совхозуудта бии байгаа үнеэдэй ... процентһээ үлүүхэнииинь мяханай фермэдэ байһан.
...г үүлтэрэй мал эгээн түрүүн бэлшээри элбэгтэй нютаг... ...ехээр хахалһан, ороохо таряа горитой ургуулдаг газарта ...рилэгдэхэ ушартай. Тиимэ газарнууд гэбэл, нэн түрүүн ...Хойто Кавказ, Ураал, Баруун болон Зүүн Сибиириин, ... зүгэй районууд болоно.
...ажалай энэ һалбариин ашаг үрэ ехэтэй байһаниинь элитэ. ...нда хүдэлмэриин хүсэн бага хэрэглэгдэдэг, гахай, шубуу ...алиин малда гаргашалагдадагта орходоо таряа талханай ...эрэгтэй. Мяхалиг үүлтэрэй мал нютагай эрхэ байдалда ...дадаг, залуу мал түргэнөөр түлжэдэг, мяха ехээр үгэдэг, ...р хэрэгтэй арһа үгэдэг гээшэ.
...һалбариие саашадань ашаг үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ ... алхам хэгдээ. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада Россиин Фе... ...колхоз болон совхозуудта иимэ тусхай шэглэлтэй 1200 ...рмэ эмхидхэгдээ. Мяхалиг үүлтэрэй болон холимог ...рилхэ мэргэжэлдэ 254 совхоз, 23 колхоз оруулагдаа. ..., Ростовско, Курганска областьнуудта, Буряадай ба Та... ...ССР-тэ мяханай совхозуудай тусхай трестнүүд бии болгог... ...ай фермын үнеэдэй тоо жэлэй туршада 1,5 дахин оло...

...энэмнай ехэ хүдэлмэриин миил эхинииинь гээшэ. Мүнөө үедэ ... үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ хандуулагдаха болоно. ...аад үзэхэдэ, автономито республика, хизаар, область ... үрэ ехэтэй, түргэнөөр томо болодог, эдиһэн үбһэ тэжээ... ...р харюулжа шададаг мяхалиг һайн үүлтэрэй үхэрнүүдые ... тусхай ажахынуудтай байха болоно.
...Саратовска, Волгоградска, Шэтын областьнуудай, Красно... ...я Алтайн хизаарнуудай, Хальмагай АССР-эй племенной ... ажахынуудта мяхалиг мал үдхэхэ хэрэг мүнөө дээрээ ... байһаар. Республика дээрээ бүхыдэнь абажа үзэхэдэ, ... ажахынууд 100 үнеэн бүриһөө дунда зэргээр мяхалиг ...0-һоо үсөөн эрэ бууруунуудые бусад ажахынуудта худал...

...оной эсэстэ Федерациин ажахынууд мяхалиг болон тэрэнэй ...үүлтэрэй хэдэн миллион үхэртэй болохо, тэрэ тоодо гурбан ...бриһоо олонхинь үнеэд байхаар хараалагданхай. Тиимэһээ ...үүдтэ иимэ тусхай шэглэлтэй 800 совхоз, мянгаһаа үсөөн ...ан тусхай фермэнүүд байгуулагдаха юм. Энэмнай хүсэ... ...үүлжэ боломоор зорилго гээшэ. Тэсэд энээниие зүн дэгээн ... юм гэжэ һанабал, ехэ алдуу болохо байна.
...оролдолго ехээр гаргаха хэрэгтэй. Тиимэһээ мүнөөдэрһөө ...адэб бэрхэшээлнүүдые дабан гаража, үнеэд гээшэ имаг... ...амитан юм гэжэ хэр угһаа ерэһэн заншалые дабан га... ...мяхалиг шэнэ үүлтэрэй, мүн тэрэнэй холимог үүлтэрэй ...болгохо, мал харууһалха, шахан таргалуулха оньһожоруу... ...байрануудые барих, эдеэ хоолой промышленностиин хая... ...дөөр хэрэглэхэ, олон жэлдэ ашаглаха һайжаруулагдамал ... болохо, малдаа элбэг тэжээл бэлдэхэ тушаа оролдодог, ...бидаг хүнүүд, энэ шухала хэрэгые эмхидхэгшэд тон зүб ... байна гээшэ. Мяхалиг мал олоор үсхэбэрилжэ, һайн ша... ...ай мяха Эхэ орондоо элбэг ехээр үгэхэ гээшэ Россиин мал... ...өөдэрэй шухала зорилго мүн.

«Советская Россия» газетын түрүү бэшэг.

Партийна эдэбхитэдэй суглаанууд

ҮНЭН ЗҮРХЭНҺӨӨ ҺАЙШААНА, ДЭМЖЭНЭ

ХЯАГТА

Эндэ аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаан зарлагдажа, «Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын Зүблөөнэй дүнгүүд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Энэ асуудалаар КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүндэ кандидат **Ф. С. Пастуховой** хэһэн элидхэлые суглаанда хабаадагшад угаа анхаралтайгаар шагнаба.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ **И. П. Осеев**, «Пограничный» совхозой парткомой секретарь **Ф. Г. Гайфутдинов**, Хяагтын трикотажна фабрикын профсоюзай фабкомой түрүүлэгшэ **Н. М. Разуваева**, Ехэ Нугын совхозой МТФ-е даагша **М. Ф. Фаскутдинов**, ВЛКСМ-эй райкомой секретарь **В. Д. Чимитов** болон бусад хабаадалсаба.

Уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй зэргые улам бата нэгэдэлтэйгээр жагсааха гэдэг КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой политическэ хараа шугамые, бодото ажал ябуулгые үгэ хэлэгшэд үнэн зүрхэнһөө һайшааба. Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй хүдэлмэридэ, тэрэнэй абаһан документнүүдтэ үндэр сэгнэлтэ үгэһэн КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоолые бүримүһэн дэмжэжэ байһанаа бүхы коммунистнуудай зүгһөө тэдэнэр мэдүүлбэ.

Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй абаһан документнүүдые ниитэ олондо тайлбарилан ойлгуулха талаар партийна организацинуудта горитой хүдэлмэриин ябуулагдажа байһан тухай, ажалшадай политическэ ба ажалай дэбжэлтын улам ургажа байһан тухай үгэ хэлэгшэд хөөрэжэ үгэһэн байна.

ДООДО-АНГАРСК

Хойто-Байгалай аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаае КПСС-эй райкомой секретарь **Е. П. Ненашев** нээбэ. Зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан «Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын Зүблөөнэй дүнгүүд тухай» асуудалаар КПСС-эй обкомой гэшүүн, республикын хүдөө ажахын министр **Л. В. Власов** элидхэл хэһэн байна.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн нүхэд дэлхэй дээрэхи аха дүү коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай нэгэдэлые улам бэхижүүлхэ, бата жагсаалтай болгохо хэрэгтэ Москвада болоһон Зүблөөн хадаа угаа шухала алхам хэбэ гэжэ тэмдэглэһэн байна.

Хойто-Байгалай бүхы коммунистнууд КПСС-эй ленинскэ ЦК-е улам бата нэгэдэлтэйгээр жагсан тойрожо, партиин XXIII съездын шиидхэбэринүүдые хүсэндэнь хүргэхын түлөө, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе амжалта түгэсөөр угтахын түлөө бүхы оролдолго гаргаха, арга боломжонуудаа элсүүлхэ гэжэ найдуулһан байха юм.

ХЭЖЭНГЭ

«Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын Зүблөөнэй дүнгүүд тухай» асуудал Хэжэнгын аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тус асуудалаар КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь **Б. Д. Ангархаев** элидхэл хээ.

Партийна эдэбхитэдэй суглаанда КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша **Л. Я. Похосоев** хабаадалсаба.

Суглаанда хабаадагшад коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын Зүблөөнэй абаһан документнүүдтэ үндэр сэгнэлтэ үгэһэн КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоолые нэгэн дуугаар дэмжэбэ. Саашадаа Зүблөөн дээрэ абтаһан документнүүдые шудалха, хүн зондо ойлгуулха талаар ямар хүдэлмэри эмхидхэхэ байһанаа элирхэйлээ. Ажалшадай дунда ябуулагдаха политическэ хүдэлмэриие һайжаруулха зуураа, ажахын, соёл культурын шухала асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ, энэ ган гасуур боложо байһан жэлдэ бүри эршэтэйгээр хүдэлжэ, табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхэ зорилго тогтоол соо хараалагдаба.

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИ

...сэгэлдэр, Улаан-Үдэдэ ВЛКСМ-эй областной комитедэй, комсомолой Улаан-Үдын городской комитедэй зарлаһан научно-практическа конференци хүдэлмэреэ эхилбэ. «Комсомолой хүдэлмэриин научна үндэһэ һуури ба аша үрэнь» гэһэн асуудалда тус конференци зорюулагдана. Конференциин хүдэлмэридэ партийна, советскэ, комсомольско хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд, багшанар, пропагандистнар болон политинформаторнууд, комсомолой эдэбхитэд, хамта 300-аад хүн хабаадалсана.

ВЛКСМ-эй обкомой секретарь М. Ф. Маханов тобшохон үгэ хэлэжэ, конференци нээбэ.

«Залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ тухай Ленинэй һургаал — комсомолой хүдэлмэриин научна үндэһэ һуури» гэһэн элидхэл ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Маханов хэбэ.

Конференцидэ хабаадагшад секцинүүдтэ хубааран ажаллажа оробо. Хамта 5 секци: комсомолой комитедтэ хүдэлдэг пропагандист, лектор, политинформаторнуудай секци, транспортда, хүн зониие хангалгада, барилга дээрэ хүдэлдэг комсомольско организацинуудай ажалай онол арга һайжаруулха, аша үрынь дээшэлүүлхэ тухай асуудалаар, колхоз болон совхозуудай комсомольско организацинуудай хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ тухай, студент залуушуулые хүмүүжүүлхэ талаар комсомолой хүдэлмэриин дүй дүршэл болон онол арга нарижуулан һайжаруулха гэһэн, һургуулиин һурагшадые хүмүүжүүлхэ, пионернүүдэй организацинуудые хүтэлбэрилхэ талаар комсомолой ажал ябуулгые һайжаруулха тухай асуудалнуудаар секцинүүд хүдэлжэ эхилбэ. Конференци мүнөөдэр хүдэлмэреэ дүүргэхэ юм.

...АНИ БАРИСААНАЙ СУГЛААН

...онгол арадуудай хоорондохи бата бэхи ...саанай үндэһэ һуури В. И. Ленин, Сүхэ... ...эхитэй. Тэрэ гэһэнһээ хойшо аха дүү ...лам дүтөөр нүхэсэжэ, бэе бэедээ туһалал... ...г. Ушар тиимэһээ партийна, советскэ ...омольско организацинуудай түлөөлэгшэд ... Улаан-Үдын политгэгээрэлэй байшангай ... олоороо сугларба.
...дын горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ ...енов хани барисаанай суглаа нээжэ, МНР-... ССР Союзай гүрэнэй гимн һүр жабхалан... ...эдэлбэ.
...совет хани барисаанай бүлгэмэй Сэлэн... ...гай комитедэй харюусалгата секретарь ... Лувсандоо, Сүхэ-Баатар хотын дунда ... багша Бимбаагай Дуламжав, «Орхон» ...парткомой секретарь Гончигой Чойдоржа, ...аймагай эхэнэрнүүдэй Соведэй түрүүлэг... ...рэнэй Должин гэгшэд суглаанда хабаа... ...рьемэ альга ташалган доро хүндэтэ айл... ...глаа сэсэгүүд барюулагдаба.

Монголой арадай революциин 48 жэлэй ой тухай ниитын эрдэмэй институдай директор, философиин эрдэмэй кандидат Д. Д. Лубсанов элидхэл хэхэдээ, совет-монгол хани барисаанай сэгнэшэгүй ехэ туһатай байһые онсо тэмдэглээ. Гадна совет, монгол эрдэмтэдэй холбоо барисаатайгаар хүдэлжэ, шэнжэлхы ажалдаа жэлһээ жэлдэ амжалта түйлажа байһые элидхэлшэ һайшаагаа.

Һүүлээрнь Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй Сэлэнгын аймагай комитедэй харюусалгата секретарь Түгджавай Лувсандоо үгэ хэлэжэ, аха дүү монгол болон совет арадуудай хоорондохи хани барисаае бэхижүүлхын тула аймаг дотороо юу хэжэ байһанаа тодорхойгоор хэлээд, совет арадай аша туһые онсо тэмдэглээ.

Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмдэ эльгээгдэхэ бэшэгые суглаанда хабаадагшад халуунаар һайшаагаа.

Суглаанай һүүлээр сугларагшад «Исход» гэһэн уран һайханай кинофильм хараа.

Манай корр.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ЗАСЕДАНИҺАА

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ээлжээтэ заседани июлиин 9-дэ Кремль соо болобо. Тус заседаниие СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный хүтэлбэрилөө.

СССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи сессиин зүблэхэ зүйлэй асуудалнуудые, хүдэлмэриинь гуримые Президиум зүбшэн хэлсэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ И. В. Спиридонов түрүүтэй СССР-эй Парламентскэ бүлэгэй делегациин Германиин Демократическа Республикада ошоод ерэһэн тухай мэдээсэл соносогдоо. Делегациин ябаһан округуудай хүтэлбэрилэгшэд хөөрэлдөөнүүдэй үедэ промышленностиин ба хүдөө ажахынгаа хүгжэлтэ дэбжэлтэ тухай, нютагуудтахи засагай зургаанууд, партийна ба ниитын эмхинүүдэй ажал ябуулга тухай дэлгэрэнгыгээр мэдээсээ.

Совет оронной туһаламжын, хоёр оронной хоорондохи политическэ, экономическа ба бусад һалбаринуудай талаар харилсаа холбооной угаа ехэ удха шанартай байһаниинь онсолон тэмдэглэгдээ. Энээнтэй дашарамдуулан иигэжэ хэлэгдэһэн байна: СССР ГДР хоёрой хоорондоо хани барисаатай, харилсан туһалалсадаг, харилсаа холбоотой байха тухай договор (табан жэлэйнь ой манай делегациин ГДР-тэ ошоод байха үеэр үргэнөөр тэмдэглэгдээ). ФРГ-гэй засаг баригша бүлэгүүдэй реваншис һанаашалгада ехэ һаад хэхэһээ гадна, мүн ГДР-эй экономикын хэлбэришэгүйгөөр хүгжэхэ, өөрыгөө хамгаалха хаба шадалые бэхижүүлхэ, социализмын хүгжэлтэ түгэс ёһо гурим амжалтатайгаар байгуулха найдамтай нүхэсэл болохо байна.

Манай делегацитай уулзаһан немец нүхэд үгэ хэлэхэдээ, коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Московско уласхоорондын зүблөөнэй дүнгүүдые тон үндэрөөр сэгнээ.

Казахай ССР-эй, Литвагай ССР-эй, РСФСР-эй Астраханска, Псковско областьнуудай нютагуудтахи ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй шиидхэбэринүүд доторооо социалис хуули хэр сахидаг тухай Палатануудай хуули һанамжалдаг комиссинуудай мэдээсэл СССР-эй Верховно Соведэй Президиум дээрэ хаража үзэгдөө. Комиссинуудай материалнууд заседани дээрэ үргэнөөр зүбшэлэгдэбэ. Ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй хүдэлмэриие бүри эдэбхитэй болгохо, ажал ябуулгадань хуули ёһо бүри наринаар сахиулха зорилготой шиидхэбэри баталан абтаа.

Президиумэй заседани дээрэ хаража үзэгдэһэн асуудалнуудай нэгэниинь хүдөө ажахые электрификацилга улам һайжаруулха асуудалда зорюулагдаа. Энэнь СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Промышленностиин, транспортын ба хэлхэе холбооной комиссяар бэлдэгдэбэ. Комиссиин түрүүлэгшэ Г. И. Човадзе мэдээсэл хээ. Колхозууд, совхозуудые электрификацилгын асуудалаар парти, правительствын зүгһөө хэмжээнүүдые абаһанайнь үндэһөөр хүдөө нютагуудта электричество дамжуулха лининүүдые барилгын, тэрэшэлэн хүдөө ажахын үйлэдбэридэ, хүдөөгэй ажалшадай соёлой ба ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгада электрын элшэ хүсэ бүри үргэн ехээр хэрэглэхэ зорилгоор горитой хүдэлмэри хэгдээ гэжэ тэмдэглэбэ. Түсэбтэ табан жэлэй түрүүшынь гурбан жэлэй турша соо электричество дамжуулха лининүүдые, трансформаторна подстанцинуудые бариха хэрэгтэ зарим тэды амжалтануудай түйлагдабашье, хүдөө тосхондо электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ удаан хүгжэнэ.

Хүдөөдэ электричество дамжуулха лининүүд ба подстанцинуудые бариха талаар горитой дутуу дунданууудай ушарһанһаа, тэрэшэлэн электричество хэрэглэдэг шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр колхозууд, совхозуудые дутамаг хангадаг байһанһаа уламжалан, электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгын талаар гээгдэл тохёолдоо.

Арадай ажахын 1970 оной түсэбэй ба 1971—1975 онуудта дүүргэгдэхэ шэнэ табан жэлэй түсэбэй проект бэлдэхэдээ, хүдөө ажахыда электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгые ехэ болгохоор, хүдөөдэ электрическэ дамжуулха лининүүдэй барилга түргэдхэхөөр, колхозууд, совхозуудтахи үйлэдбэридэ электричество хэрэглэлгын хэм хэмжээе улам дээшэлүүлхээр хараалха гэһэн дурадхал тус комисси тодорхойлон хараалаа.

Тэрэшэлэн сүүдлүүлэгшэдтэ хайра олгохо тухай зууршалганууд, СССР-эй гражданин болгон абаха тухай мэдүүлгэнүүд ба бусад хэдэ хэдэн асуудалнууд хаража үзэгдөө.

(ТАСС).

А. Н. Косыгин Ю. Циранкевичтэй хөөрэлдэбэ

«Польшын Арадай Республикын 25 жэл» гэһэн ойн баярай промышленна выставкэ үнгэргэлгэтэй дашарамдуулан Москва ерэһэн ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Циранкевичтэй СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин июлиин 9-дэ Кремль соо уулзажа хөөрэлдөө.

А. Н. Косыгин, Ю. Циранкевич аха дүү хоёр оронной хоорондын хани харилсаае саашадань хүгжөөлгэдэ хабаатай олохон асуудалнуудаар һанал бодолоо зүбшэн хэлсээ, тэрэшэлэн СССР-ыешье, ПНР-ыешье һонирхуулдаг бусад асуудалнуудые зүбшэлөө.

Хөөрэлдөөниинь нүхэд ёһоной, хани халуун оршон байдалда үнгэрбэ.

Польшын Арадай Республикын делегаци бусаа

ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Циранкевич түрүүтэй Польшын Арадай Республикын делегаци Варшава бусахаяа июлиин 9-дэ Москваһаа мордобо.

Н. В. Подгорный американ космонавт Фрэнк Бормантай уулзаба

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Хани барисаанай совет бүлгэмүүдэй холбооной ба Совет-американ харилсаанай институдай уряалаар манай орондо ерээд байһан американ космонавт Фрэнк Бормантай июлиин 9-дэ уулзаа.

Советскэ Союзда хүндэтэй һайнаар угтаһанайнь түлөө Фрэнк Борман хөөрэлдэхэ үедөө баясхалан хүргэбэ. Бидэниие хаа хаанагүй тон халуунаар, хани ёһоор угтаһан ушар ехээр һонирхуулаа. Совет хүнүүдэй үнэхөөрөө хани ёһоор хандадаг байһандань үшөө дахин үнэншэбэб гэбэ.

Тэрэнэй эхэ орон Советскэ Союз хоёрой хоорондохи харилсаа холбоо бэхижүүлхэ шухала гэжэ тоолодогоо айлшан элирхэйлбэ. Замбуулиниие шэнжэлгэ хадаа харилсаагаа һайжаруулхын тула ехэ юумэ хэжэ боломоор һалбари гээшэ. Советскэ Союзда хани халуунаар, хүндэмүүшээр угтаһан тухайнь нютаг орондоо хөөрэхэб гэнэ.

Советскэ Союз соогуур Фрэнк Борманай аяншалгын аша үрэтэй, һонирхолтой байһандань хананги байһанаа Н. В. Подгорный элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Манай оронуудай хоорондын харилсаанда элдэб үенүүд тохёолдодог байһан, тиигэбэшье һаань, совет болон американ арадууд таарамжатайгаар хандалсалгын мэдэрэл ходо баримталдаг байгаа. Элдэб хэм хэмжээндэ тогтоогдодог харилсаанууд, тэрэ тоодо космонавтнуудай харилсан аяншалга, туһа хүргэжэ болохо байха гэжэ Н. В. Подгорный хэлээ.

Н. В. Подгорный «Апполон-11» гэдэг замбуулинай онгосынь амжалтатайгаар ниидэхые хүсэбэ. США-гай президент Никсондэ, бүхы американ арадта амаршалга дамжуулаа.

Хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн энэ хөөрэлдөөндэнь Хани барисаанай совет бүлгэмүүдэй холбооной президиумэй түрүүлэгшын орлогшо В. И. Горшков, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Уласхоорондын холбооной таһагые даагша В. Г. Высотин, Совет-американ харилсаанай институдай харюусалгата секретарь Д. Д. Муравьёв, СССР-эй лётчигууд-космонавтнар, Советскэ Союзай Геройнууд Г. С. Титов, К. П. Феоктистов гэгшэд хабаадаа.

(ТАСС).

НЕВА ДЭЭРЭХИ ХОТОДО ХАЛУУН УГТАМЖА БОЛОО

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Москваһаа ерэһэн СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Штоф түрүүтэй Германиин Демократическа Республикын партийно-правительственна делегациие баатар хотын ажалшад июлиин 9-дэ баярай оршон байдалда, хани халуунаар угтаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. А. Тихонов тус делегацитай хамта ерэлсээ.

СОКОЛЬНИКИДА ОЛОН ТУГУУД ДАЛБАНА

Москвагай Сокольники гэжэ парк соо 20 оронной тугууд хиисхэгдээ. «Мүнөө сагай полиграфическа техникэ» «Инполиграфмаш-69» гэжэ уласхоорондын выставкэ июлиин 9-дэ эндэ нээгдэбэ. Выставкэдэ хабаадаһан оронуудай 700 шахуу фирмэ ба эмхинүүд полиграфическа машина ба түхеэрэлгэнүүдые бүтээлгын, ашаглалгын түйлалтануудтай, хэблэлэй хэрэгэй ба материалнуудай технологитой, полиграфическа үйлэдбэриин эрхим дээжэнүүдтэйнь харагшадые танилсуулна.

(ТАСС).

КОМСОМОЛОЙ АЖАБАЙДАЛ

ЗАЛУУ НАҺАНАЙ ЭРШЭ ЗОРИГ

БУРЯАДАЙ КОМСОМОЛШУУД, ЗАЛУУШУУЛАЙ АЖАЛ ХЭРЭГ ТУХАЙ

ЗАЛУУШУУЛ! Энэ үгэ дуулахалаа түрэhэн тоонто нютагтаа үдэжэ, эрдэм бэлигээр бэеэ шэмэглэhэн, коммунис ёhо заншалда хүмүүжүүлэгдэжэ байhан гү, али hургуулиин богоhо алхажа, түрэл дайдынгаа ашаг баялигые түйлан абахын түлөө хамаг хүсэл оролдолгоёо, эдэбхи үүсхэлээ гаргажа байhан залуу үетэниие, комсомолшуудые hананабди.

Залуу наhантай хүн гээшэ нэгэ дахин лэ уулзадаг. Тиимэhээл залуудаа юумэ хэжэ үрдихэ хэрэгтэй ха юм. «Ши энэ наhаяа эрдэм бэлигээр шэмэглэ, энэ наhанайнгаа эршэ зоригые зоной аша туhада зорюула» гэжэ ахамад зоной хэлэжэ байдаг захяае нэгэтэ бэшэ дууладагбди. hайхан даа, орон нютагнай! Сэсэг мэтэ урган hалбаржа байhан эдир залуу үетэнэй эршэ зоригойнь элшэ туяада оронай үшөөл гоё hайхан болоно. Залуушуулай хонгёо hайхан, зүрхэ сэдьхэл татамаар дуунууд тала дайдаарнай хаанашье зэдэлнэ. Ажал дээрэшье ханхинана.

В. И. Ленинэй алдарта ой! Социалис мүрысөөн! Эдэ үгэнүүд мүнөөдэр бүришье хүсэтэйгөөр, бүришье илалтатайгаар зэдэлнэ. Тээсгэн болоhон ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой пленум hанаанhаам гаранагүй. Буряадай олон мянган комсомолшуудай үмэнэ эндэ дайшалхы зорилгонууд табигдаа. Партиингаа хүтэлбэри доро комсомолшууд табан жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхын түлөө жагсажа байна. Комсомол хэзээдэшье алдар нэрээрэ суурхадаг. Тэдэнэр мүнөө хүдөө ажахыгаа хүгжөөлсэхын түлөө эдэбхи үүсхэлээ гаргана ха юм.

Буряад орон доторoo хонин hүрэг олошоруулха гэhэн зорилтын табигдаад байхада, аяар холын Баргажан нютагhаа hайн hураг дуулдаа бэлэй. Баян голой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой залуу хонишон Ольга Сангадиевагай республикынгаа бүхы залуушуулда хандаhан бэшэгынь хаа хаанагүй дэмжэгдэhэн. Мүнөө тэрэ хонишон харууhалжа байдаг эхэ хонидойнгоо зуун толгой бүриhөөнь 100 хурьга абажа түлжүүлээ.

Баргажанаар гараhан суу Зэдын аймагта ямараар дэмжэгдэhэн тухай ВЛКСМ-эй эндэхи райкомой секретарь Василий Гармаев hонирхолтойгоор хөөрэбэ:

— Залуу хонишон Ольга Сангадиевагай жэшээе аймагаймнай «Коммунизм» колхозой залуушуул халуунаар дэмжэhэн байгаа. Энээ табил гаран комсомолшууд, залуушуул хонин ажалда хүдэлхэеэ гараhан. Тиихэдэ аймаг соомнай хамта 180 залуу үетэн хонишодой бригаданууда хүдэлхэеэ ошоо,— гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Хүнэй урма зориг, хүнэй hайхан сэдьхэл ажал дээрэ түрэнэ. Хонин hүрэг олошоруулха тушаа республикадамнай шухала зорилгын шиидхэгдэжэ байхада, энэ жэл мянгаад залуу хүбүүд, басагад өөhэдынгөө hайн дураар хонин ажалда ороhон байна. Бэшүүрэй аймагай Хёлгын совхоздо хори гаран комсомолшууд түл абалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, хонишодто туhалаа. Мүнөө совхозой комсомолой организаци хонидой нооhо хайшалалгада бүхы комсомолшуудай хүсые элсүүлхэ, 3 мянганhаа үсөөн бэшэ хони хайшалха гэhэн үүсхэл аймаг соогоо гаргаад байна.

ВЛКСМ-эй обкомой пленум дээрэ юрэнхы дунда hургуули дүүргэhэн hурагшадай колхоз, совхозуудтаа хүдэлхэ гэhэн hайн hайхан эрмэлзэл, заншал тухайнь тэмдэглэгдэhэн байгаа. Энээнэй эхи заха Ноёхон нютаг. Эндэхи дунда hургуули дүүргэhэн хүбүүд, басагадай барандаа түрэл колхоздоо ажаллаха гэлэhэн эдэбхи үүсхэлые дуулаагүй хүнүүд үсөөн байха. Ноёхонойхидой жэшээгээр Бэшүүрэй аймагта 112, Хяагтада зуу гаран хүбүүд, басагад мал ажалда хүдэлхэнь. ВЛКСМ-эй Баргажанай райкомой секретарь Павел Эрдынеев хөөрэхэдөө: «Дунда hургуули дүүргэhэн 120 hурагшадта комсомолой путёвконууд барюулагдаа» гэнэ.

Колхоз, совхозуудайнгаа табиhан зорилгонуудые бэелүүлэлсэхэ хэрэгтэнь залуушуул туhална. Республикадамнай гансахан мал ажал дээрэ хэдэн мянган залуушуул хүдэлдэг. 400 комсомол-залуушуулай бригадануудhаа 150-иинь hү hаалиин фермэнүүдтэ хүдэлнэ, эбэртэ бодо мал шахан таргалуулдаг табь гаран гүүртэ тэдэнэй мэдэлдэ байна. Залуушуул эдир наhанайнгаа эршэ зоригые хаанашье бадаруулна. Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозой Бурнашевска гүүртын эрхим hаалишан Татьяна Серебрякова, Сэлэнгын Тельманай нэрэмжэтэ колхозой hаалишан Владимир Гомбоев болон бусад мүрысөөндэ шалгарна.

В. И. Ленинэй алдарта ойе угтамжын энэ жэлдэ ахалагша классуудай hурагшадайшье габьяа ехэхэн. Үнгэрэгшэ хабар hурагшадай хоёр зуу гаран үйлэдбэриин бригаданууд эмхидхэгдэжэ, 1500 гектар куузику таригдаhан байна. Прибайкалиин аймагай Турунтаево тосхоной дунда hургуулиин hурагшад 45 гектарта энэ ургамал тарижа, баян ургаса хураaха гэжэ шиидэнхэй. Мүнөө аймаг дотор hурагшадай үйлэдбэриин 12 бригада ажалладаг. Хяагтын аймагта баhал арба гаран бригада эмхидхэгдэнхэй.

Республикын колхоз, совхозуудай табан жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэ хэрэгыень хүдөөгэй комсомолшууд, залуушуул ажал хэрэгээрээ дэмжэнэ. Нёдондо Зэдын аймагай залуу хонишод республика доторoo дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ илаhан байгаа. Мухар-Шэбэрэй аймагай залуу механизаторнууд шалгараа. Сэлэнгын, Кабанскын аймагуудай комсомолой организацинууд ниитын малда тэжээл бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаа. Улаан-Үдын аймагай залуушуулай хэhэн хүдэлмэри сэгнэшэгүй. Энэ аймагта 10 гаран комсомол-залуушуулай коллектив хүдэлhэн. Таряа хуряалгын үедэ залуушуулай 25 агрегат хүдэлжэ, ажалаа бүтээсэтэйгээр эмхидхэhэн байгаа.

Партиин үнэн сэхэ, дайшалхы туhалагша болохо комсомолдо областной партийна организаци харюусалгатай даабари үгэдэг. Мүнөө гол түлэб хонин ажал хүгжөөлгые комсомолой организацинууд шефтээ абажа, ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байна. Ажахын бусадшье hалбаринуудта тэдэнэр хүдэлнэ. Кабанскын аймагай комсомолшууд В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй алдарта ойе угтуулан, hү hаалгые нёдондонойхиhоо 10,5 процентээр, гахайн мяха абалгые 72 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ хараалба. Ороohо тарянай ургасые гектар бүриин 16,5, хартаабха—120 центнертэ хүрэтэр ехэдхэхэ гэhэн хүсэлтэй.

ВЛКСМ-эй обкомой VI пленум республикын хүдөө ажахын залуу хүдэлмэрилэгшэдэй III слёт дээрэ абтаhан резолюци, социалис мүрысөөнэй гуримые бүри мүhэн hайшаажа, комсомолой организацинуудай бэелүүлхэ тодорхой зорилгонуудые хараалба. Республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдаhан зорилгые бэелүүлэлсэхын тулада комсомолшууд мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадаха, илангаяа мяха абалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ горитой анхарха болоно. Энээнhээ гадна, ороohо тарянай ургаса харууhалха хүдэлмэридэ, нооhо хайшалалгада, ниитын малда тэжээл бэлэдхэлгэдэ, таряа хуряалгада комсомолшууд, залуушуул үргэноор хабаадажа, залуу наhанайнгаа шадал хүсые харуулха зорилготой.

Социалис мүрысөөнэй гуримаар алдарта ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн мүрысөөндэ шалгарhан залуу малшад, механизаторнуудта, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай тусхай значогууд барюулагдаха, ВЛКСМ-эй обкомой хүндэлэлэй грамота болон ВДНХ-гай путевконуудаар шагнагдаха юм.

Т. ГАРМАЕВ.

ГАЛТА БАХАНАНУУД АЛХАЛНА

Дорюун үндэр баатар шэнги бахапанууд үргэн талаар алхална. Тэдэ бахананuудай хоорондо утаhа татажа ябаhан хүбүүд хүхюугээр дуулалдана. Удангүй энэ утаhа дамжан зайн гал гүйхэ.

Барилга-хабсаралгын № 4 управлениин № 56 колонныи нэгэ бригада эндэ ажаллажа байна. Бригадирынь—Владимир Шанаршеев. Энэ коллектив хэдэн жэлэй туршада түрүү ябажа, коммунис ажалай бригадын нэрэ-солодо хүртэhэн юм.

Мүнөө үеhь энэ коллектив Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября» совхозой газар дээгүүр галта бахананuудые hуулгажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Владимир Шанаршеевэй бригада шэнэ газетэ уншажа байна.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

ПОЛИТИЧЕСКЭ МЭДЭЭСЭ
БА АЙМАГАЙ ГАЗЕТ

hүүлэй үедэ районно газетэнүүдэй хуудаhанууд дээрэ нютагай байдал муу бэшээр харуулагдадаг боложо байна. Журналистнууд газетээ hонирхолтой, удха түгэлдэр болгохо тушаа анхаралаа табин оролдоно. Районуудай газетэнүүдтэ амаралтын болон субботын үдэрэй хуудаhанууд эмхидхэгдэнхэй, репортаж, зураглалнууд, нютагай авторнуудай шүлэг болон рассказууд хэблэгдэнэ.

Гадна В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абтаhан уялгануудай дүүргэлтэ тухай газетэдэ мэдээсэгдэнэ. Мүн районуудай ажахын, соёл культурын хүгжэлтын шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ, партийна, комсомольско, профсоюзна организацинуудай, соёлой эмхи зургаануудай дүй дүршэл тухай тодорхойгоор бэшэгдэнэ.

«Ажалшадые коммунис ёhоор хүмүүжүүлгэдэ районно газетэнүүдэй дүүргэдэг үүргэ дээшэлүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой hүүлээр нютагай хэблэл информационно материалнуудые олоор толилжо, боложо байhан үйлэ хэрэгүүдые саг сагтань харуулдаг болоо бшуу.

Мүнөө олохон редакцинуудай коллективүүд дэлхэй дээрэ боложо байhан, орон болон нютагайнгаа hониннуудые саг болзортонь, hонирхолтойгоор харуулхые оролдоно. Энээнэй урда тээшье эдэ бүгэдэ тухай бэшэгдэжэ, мэдээсэгдэжэ байhан юм. Харин мүнөө боложо байгаа үйлэ хэрэгүүдые гүнзэгыгөөр тайлбарилжа, удхыень тоб байса гаргахые, хүн зондо тодо hонороор, hонирхохоор бэшэхые хүсэдэг, эрмэлзэдэг боложо байhаниинь hайшаалтай.

Энээн тушаа Кабанскда hаяхан үнгэргэгдэhэн журналистнуудай район хоорондын ээлжээтэ суглаан гэршэлжэ үгэнэ. Хэблэлдэ толилогдодог партийно-политическэ мэдээсэлэй удха, тэрэнэй хэр саг болзортоо, ямар түхэл маягтайгаар хэблэгдэдэг, ямар үрэ дүн үгэдэг тухайнь тэндэ хөөрэлдэhэн байна. Информационно материалнуудые газетын хуудаhануудта харуулха талаар бии болоhон зарим тэды дүй дүршэл согсологдожо, дутуу дунда зүйлнүүд элирүүлэгдээ. Газетэдэ политическэ мэдээсэл hайжаруулха, газетэнүүдые партийна комитедүүдэй ёhото дайшалхы орган болгохын тула хэхэ юумэн үшөөл ехэ гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Энээнэй түлөө ажабайдалые алишье талаhаань гүнзэгыгөөр харуулха, газетын бүхы жанрнуудые хэрэглэхэ шухала.

Газетэдэ толилогдодог материалнууд булта дээрээ уншагшадта нүлөөлдэг, тэдэнинe нютагай ажабайдал, ажал хэрэгтэй танилсуулдаг гээшэ. Тэсэд ажабайдалhаа али нэгэ баримта миинтэ абажа хэблэхэдэ хүмүүжүүлхы удхань hулардаг, хүсэдөөр хэрэглэгдэнгүй үлэшэдэг бшуу.

Эдэ дутагдалнууд мүнөө усадхагдажа байна. Нютагай партийна, советскэ, профсоюзна, комсомольско организацинуудай хүдэлмэри үргэнөөр харуулхын тула олохон газетэнүүдтэ тусхайта мэдээсэлэй таhаг, булангууд бии болгогдобо. «Улаан Сэлэнгэ», «Бичурский хлебороб» болон бусад газетэнүүдтэ иимэ гаршаг доро материалнууд толилогдожо эхилээ. Мухар-Шэбэрэй «Ленинэй зам», Хяагтын «Ленинэй туг» газетэнүүдтэ иимэ рубрика доро КПСС-эй райкомой бюрогой, аймгүйсэдкомой заседаниинууд тухай, тэндэ харагдаhан гол шухала асуудалнууд, абтаhан шиидхэбэринүүд тухай мэдээсэгдэнэ. Ингэжэ уншагшадаа hонирхуулхаhаа гадна, эдэбхитэдтэйгээ холбоо барисаагаа редакцинууд үргэдхэнэ. Редакцинуудта бэшэг олоороо ородог боложо байна.

Загарайн «Вперед» газетэ хаража үзэе. Ажалша хүнүүд тухай зураглал, репортажууд, бэшэг, корреспонденци саг үргэлжэ хэолэгдэнэ. Субботын үдэрэй хуудаhандань олон янзын асуудалаар hонирхолтой материалнуудые олохот. Номерhоо номер бүхэндэ политическэ, социальна, соёл сурталай асуудалнуудаар элдэб мэдээсэл толилогдодог болонхой. hүүлэй үедэ газетын зарим номернууд булта нютагай материалнуудhаа бүридэдэг болоо.

Энэнь тон зүбтэй. Загарайн район городто дүтэ, тэндэхи уншагшад республиканска, түбэй хэблэлнүүдые тэрэ үдэртэнь абадаг, радио болон телевизорээр боложо байhан hониннуудтай танилсадаг байна. Тиимэhээ ТАСС-ай материалнуудые аймагай газетэдэ олоор толилhонойнь хэрэггүй ха юм. Штатнабэшэ хэдэн таhагуудые байгуулhанайнь, партийно-политическэ мэдээсэл үргэнөөр толилдог болоhонойнь hүүлээр газетын тираж эли бодо олошоржо, мүнөө 4 мянга шахуу болонхой. Газетын нэгэ дутагдал гэбэл, политинформаторнуудай өөhэдэйнь хүдэлмэри пулаар харуулагдана, тэдэнэртэ газетэ методическа туhаламжа бага үзүүлнэ.

Тэрэшэлэн Кабанскын «Байкальские огни» газетэдэ хэблэгдэдэг материалнууд олон янзын, hонирхолтой байдаг. Тэдэниие уншаад байхадаа районой ажалшадай ажабайдал, үйлэ хэрэг тухай мэдэжэ абахат. «Ленинскэ ажалай вахта», «Экономическа клуб», «Соёл сурталай фронтын тэмсэгшэд», «Хүдөө мэргэжэлтэд» гэhэн рубриканууд ходо гарадаг. Тэндэнь элдэб мэргэжэлтэй хүнүүдэй ажал хэрэгтэй танилсажа болоно. Мүн газетын хүдэлмэрилэгшэд сэрэгэй патриотическа хүмүүжүүлгын асуудалнуудта горитой анхаралаа хандуулна. Партийно-политическэ мэдээсэлнүүдэй газетын хуудаhанда ехэхэн hуури эзэлдэг болоhониинь hайшаалтай. hүүлшынгээ нэгэ номерто газетэ иигэжэ мэдээсэhэн байна гэбэл: «район дотор худалдаа наймаанда гарадаг эд бараанай эрьесэ 9 миллион түхэригөөр ургаба. 1352 телевизор, 512 холодильник, 1082 радиоприёмник, хубсаhа угаадаг 1760 машина, 510 мотоцикл ба мотороллер, 123 электропылесос, 47 пианино худалдагдаа». Энэ мэ[...]
агитаторнууд, политинф[...]
нууд, лекторнууд хөөр[...]
гэргэхэдөө хэрэглэhэн [...]

Гэхэтэй хамта тус[...]
хэблэгдэдэг материал[...]
тадаа hонирхолтойго[...]
рамжатайгаар үгтэнэ [...]
аргагүй.

Мүнөө үедэ редак[...]
дэлмэрилэгшэд газетэ[...]
но-политическэ мэдээсэ[...]
hонирхолтой болгохо ту[...]
нэ онол аргануудые [...]
Энээндэнь КПСС-эй ра[...]
хэн туhаламжа үзүүлнэ[...]
ной хүтэлбэрилэгшэд [...]
цинин журналистнуудта[...]
тын эдэбхитэдтэй уулз[...]
рэлдэдэг болонхой. Эн[...]
КПСС-эй райкомой се[...]
нар hайн жэшээ хару[...]
дакцинин түсэбөөр хөд[...]
нирхожо байдаг, өөh[...]
газетэдэ бэшээжэ байд[...]

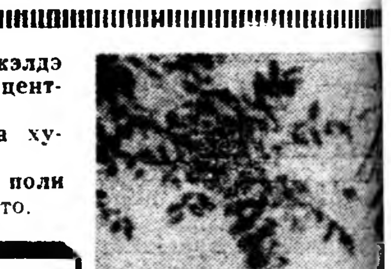
«Баргажанай үнэн», [...]
мунизмын туяа» бол[...]
газетэнүүдтэ нютагай [...]
дал элдэб талаhаа, hо[...]
руулагдадаг боложо ба[...]
дэб мэдээсэлнүүд эдэ[...]
нүүдэй номер бүхэнд[...]
нэгэ хахад хуудаhыень [...]
Мүн агитационно-пропа[...]
ска, ниитэ-политическэ [...]
мэриин бусад онол а[...]
шье үргэнөөр хэрэ[...]
Теэд заримдаа эдэ [...]
нүүд нэгэл маягтайгаар [...]
уншагшадай дура г[...]
hанадаг, hони багатай [...]
дашье хүндэ байдаг.

Районно газетэнүүд [...]
юу харуулдагаараа, юу[...]
бэшэдэгээрээ илгардаг [...]
мүн уншагшадтаа нү[...]
тула ямар аргануудые [...]
дэгээрээ шалгардаг гэ[...]
сахан лэ түрүү бэшэгү[...]
лицистическэ болон пр[...]
дистска статьянууд хүмү[...]
хы үүргэтэй гэжэ зарим [...]
эндүүрдэг. Багаханшье [...]
сэл хүмүүжүүлхы удха[...]
ха, зохидхоноор унша[...]
дурадхагдаха ёhотой гэ[...]
тажа болохогүй.

Мүнөө үедэ соёл хүмү[...]
гын бүхы хүдэлмэри эр[...]
жаруулха зорилго та[...]
байна. Энээнтэй даша[...]
лан, өөрынгөө политика [...]
орон доторoo болон хил[...]
на боложо байhан үйл[...]
гүүд тухай ажалшадта [...]
сэжэ, дуулгажа байха [...]
манай парти тон ехэ а[...]
хандуулна. Энэ талаар [...]
хэблэл—аймагуудай газ[...]
дэй хэхэ юумэн, зори[...]
дынь тон ехэ. Номер бү[...]
шухала мэдээсэлнүүдые [...]
оложо, уншагшадта [...]
тойгоор толилжо байха [...]
тэй. Гадна политинфо[...]
нууд, агитаторнуудай хү[...]
ри үргэнөөр харуулха [...]

Ажалшадые коммунис [...]
хүмүүжүүлгэдэ районно [...]
нүүдэй үүргые дээшэлүү[...]
хай КПСС-эй ЦК-гай то[...]
хүтэлбэри болгон бэе[...]
газетэ бүхэнние удха ту[...]
hонирхолтой болгохо гэ[...]
онуудтахи журналист[...]
мүнөө үеын шухалын [...]
зорилго болоод байна.

И. ОЧИР[...]
КПСС-эй обко[...]
хэблэлэй секторые даа[...]

ОДЕССЫН ОБЛАСТЬ. **Измаильска районой колхозууд энэ жэлдэ таряанай баян ургаса ургуулба. Гектарhаа дунда зэргээр 30.9 центнер шэнисэ абтана.**

Мүн эндэ овощ, виноград болон бусад жэмэсэй баян ургаса хуряагдахань.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Одессын областиин «Прогресс» колхозой поли дээрэ.

ТАСС-ай фото.

Монголой арадай революциин 48 жэлэй ой

АНДА НҮХЭДЭЙ ХАНИ БАРИСААН

В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе совет арад, дэлхэйн оронуудай бүхы ажалшад тэмдэглэхээ бэлдэжэ байна.

В. И. Ленин—Маркс, Энгельсэй революционно үзэл сурталай гайхамшаг теоретик, үргэлжэлүүлэгшэ, Советскэ Союзай Коммунис партиие байгуулагша, агуухэ социалис революциин вождь, дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэниие байгуулагша мүн.

Мүнөө үе сагай бүхы түүхэ агуу багшын нэрэтэй нягта холбоотой. Ленинизмын мүндэлэн гараhан Росси бүхы дэлхэйн арадуудай үлэсхэлэн зоболон байдалhаа гараха, колониальна дарлалта мүлжэлгэhөө гараха зам гэрэлтүүлэн зааhан юм. 1905—1907 онуудай Ородой түрүүшын революциин сурталнүлөөнэй ашаар 1911 ондо монгол арад Манжуурай феодал-булимтарагшадай 200 жэлэй дарлалта хобхо сохин хаяжа, сүлөөтэ байдалтай болоо hэн.

Империализмын хатуу шанга hабар доро байhан залуу гүрэнүүд национальна, гүрэн түрын бэеэ даанхай байдалтай болохо аргагүй байhан гээшэ. Феодальна үеын эрхэ байдалтай Монгол орон хаанта засагай hабар доро оронги байдаг бэлэй. Тиихэдэ хаанта засагhаа гадна хубисхалша Росси бии юм гэжэ монгол арад ойлгодог hэн. Агуу интернационалист В. И. Ленинэй монгол арадай эрхэ сүлөөе дэмжэн хэлэдэг дулаан үгэнүүдынь Ород ба монгол арадуудай дүтэлхэ, нухэсэхэ үндэhэ hуури байгуулhан юм. Монголнуудтай, персинүүдтэй, энэдхэг, египтянуудтай дүтэлхын тулада бүхы оролдолго гаргахабди... Эдэнэрэй машина хэрэглэдэг болохо, ажалаа хүнгэдхэхэ, демократи, социализмда орохо хэрэгтэнь туhаламжа үзүүлхые оролдохобди гэжэ агуу багша хэлэдэг бэлэй.

Агуухэ Октябриин социалис революциин илахатай хамта бүхы оронуудтай тогтооhон харилсаануудтал адли харилсаа Монгол оронтой байгуулха бодото арга боломжо бии болоо. Энэ харилсаан хадаа коммунис партиин Ленинскэ национальна политикын ёhо гуримаар байгуулагдаа. Агуу Октябриин hүүлээр түүхын шэнэ эрхэ байдал бии болоо. Энэ ушар хадаа монгол арадай национальна сүлөөрэлгын тэмсэлэй илалта түгэсөөр дүүрэхэ хэрэгтэ шиидхэхы нүлөө үзүүлээ hэн. Тиигэжэ 1921 ондо илаhан арадай революци дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй шухала хуби боложо, империализмын гинжэhээ энэ гүрэниие мулталан, социализмын замда оруулhан байгаа.

Феодальна дарлалтаhаа оронoo сүлөөлхэ—иимэ түүхэтэ үүргые монгол арадай революционно парти ударидан толгойлоо. Энэ партиин бии болоод, эмхидхэлэй, үзэл сурталай талаар хатуужаха ябадалынь Ленинэй нэрэтэй. Коминтерн болон КПСС-тэй тогтооhон харилсаануудтайнь нягта холбоотой юм. 1920 оной сентябрьда, 1921 оной ноябрьда В. И. Ленин Монголой революционернуудтэй уулзахадаа, МНРП-гэй уг зорилго, саашанхи харал шугам тухай бодомжоёо хэлэжэ бэлэй. Сүхэ Баатар түрүүтэй Монголой делегаци Москвада В. И. Ленинтэй хэдэн дахин уулзажа хөөрэлдөө hэн. Совет Россиин түрүү хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай туhаламжаар монгол арад капиталис шатые алад гаран, социализм байгуулжа шадаха гэжэ заагаа hэн. Совет Россиин хүдэлмэришэд, таряашадтай нягта холбоотой ябажа, гүрэнэй, ажахын талаар бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэхэ гээшэ танай оронай ажалшан бүхэнэй гансахан лэ зүб зам мүн гэжэ агуу багша хэлээ бэлэй. Эдэ бүгэдэ хадаа политическэ болон революционно үзэл бодолойнь бүрилдэхэ хэрэгтэ ехэ удха шанартай байhан юм. Партийна, комсомолой организацинуудай ажал ябуулгатай танилсан, мүн сэрэгэй хэрэг үзэнгээ Сүхэ Баатар Эрхүүдэ 4 hара байба. Ингэжэ байхадаа Россиин заха хизаар байhан нэгэ нютагта боложо байгаа үндэhэн хубилалтануудые нюдөөрөө хараhан, монгол арадай эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэхэ хэрэгтэнь улам ехэ этигэл, хүсэл эрмэлзэлтэй болоhон юм.

Нютагаа бусахадаа революци ударидаха хэрэг Сүхэ Баатар бэе дээрээ даажа абаба. Богонихон болзор соо арадай арми байгуулаа. Сүхэ Баатарай ударидалга доро энэ арми хитад эзэрхэг түримхэйшүүлтэй, дотоодын дайсадтай болоhон хатуу шанга байлдаанууда илалга туйлажа, Монгол оронoo сүлөөлhэн юм.

1921 ондо болоhон МНРП-гэй III съезд ленинскэ үзэл суртал баримталан, оронoo хүгжөөхэ хараа шугам тодорхойлоо hэн. Энээниие бэелүүлэн, монгол арад демократическа болон социалис удха шанартай социально-экономическа үндэhэн хубилалтануудые хээ. Революциин демократическа шатада эзэд феодалнуудай үмсын зоори үгы хэгдэжэ, арад зоной аша туhада зорюулагдаа, гадаадын оронуудhаа экономическа талаараа дулдыдахаяа болёо, газар гүрэнэй мэдэлдэ ороо. Эдэ бүгэдын ашаар хүдэлмэришэн анги, арадай интеллигенци бии болоhон, хүдэлмэришэн анги ба ажалша малшадай хоорондо холбоо барисан байгуулагдаhан юм.

Арадай засаг иигэжэ удаа дараалан пролетариадай диктатурын шэнжэ түхэлтэй боложо эхилээ. 1940 ондо Монгол орон социализмын замда бата найдамтайгаар ороо hэн. Аграрна гүрэн байhанаа аграрно-индустриальна орон болон хубилаа. Советскэ Союзда коллективизаци хэhэн дүршэлые бодомжотойгоор хэрэглэhэнэй ашаар Монголой арадай-революционно парти ба арад зон социалис революциин орёо шухала зорилгонуудай нэгэн болохо коллективизаци хэхэ хэрэг амжалтатайгаар шиидхэhэн юм. Иигэжэ Монгол оронoй бүхы экономикодо үйлэдбэриин социалис харилсаанууд илаhан байна.

1960 он багаар МНР-тэ социализм байгуулагдаа. Капиталис шатые алад гаран, общественно революционно ёhоор хубилгаhан дүй дүршэл хадаа марксизм-ленинизмын үзэл суртална нэгэ шухала нэмэри болоо.

Бүхы дэлхэйн ажалшадай агуу вождь В. И. Ленин Монголой революциин гайхамшагта ударидагша Сүхэ Баатар хоёрой байгуулhан монгол, совет арадуудай эбдэршэгүй хани барисаан хадаа адли тэгшэ эрхэтэй, харилсан ойлголсолгын ба интернационализмын ёhо гуримуудта үндэhэлhэн, гүрэнүүд хоорондын шэнэ харилсаануудай эрхим жэшээ мүн болоно. 1921 оной намар баталагдаhан совет-монгол түрүүшын хэлсээнүүд иимэ хани харилсаануудай үндэhэн болоhон юм. Совет, монгол арадуудай аха дүүгэй хани барисаанай, политическэ, экономическэ, культурна харилсаанай эхин энээнhээ үндэhэтэй.

Аха дүү хоёр арадуудай хани барисаатай байhанай ашаар 1939 ондо Халхын гол шадар, мүн дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ Японой булимтарагшадые хамтынгаа хүсөөр хяа бута сохиhон түүхэтэй.

Советскэ Союзай али болохо туhаламжын ашаар Монгол орондо горно, нефтяной, энергетическэ барилгын болон промышленностиин бусад hалбаринууд байгуулагданхай. Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленность мүнөөнэй техникэ болон түхеэрэлгээр зэбсэгжэнхэй, хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байна. Энээнтэй хамта мүнөө үеын транспорт—түмэр замай, агаарай холбоонууд байгуулагдаа. Мүн хүдөө ажахыда үндэhэн хубилалта болонхой. Соёл гэгээрэл, эрдэм ухаан, элүүрые сахилга хүгжэн hалбаржа байна. Монгол арадай олон залуушуул Совет оронoй городуудта, тэрэ тоодо Эрхүүгэй, Улаан-Үдын дээдэ, тусхай дунда hургуулинуудта hурана. Советскэ Союзай туhаламжаар энэ табан жэлэй үедэ арадай ажахын 100 гаран барилга бодхоогдохо юм.

Эрхүү хотын ажалшад аха дүү Монгол арадтай хани барисаагаа улам бэхижүүлхын тулада оролдоно. Энэнь үни холын уг үнгитэй юм. Монгол арадай гайхамшагта хүбүүн Сүхэ-Баатар, тэрэнэй туhалагша маршал Чойбалсан Эрхүүдэ ажаhуухан, hуралсаhан гээшэ. Тэрэнhээ гадна Эрхүүгэй олон хүнүүд Монголой революцида, мүн социализм байгуулгадань эдэбхитэйгээр хабаададаг hэн. Монголой политическэ, гүрэнэй ниитын элитэ ажал ябуулагшад: МНРП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Совэдэй Түрүүлэгшэ нүхэр Цеденбал, МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, секретарь нүхэр Моломжамц, МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНР-эй Министрнүүдэй Совэдэй Түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Майдар, МНР-эй эрдэмэй академиин президент нүхэр Ширендыб болон бусад манай Эрхүүдэ hуража гараhан юм. Эрхүү хотын олон инженернүүд, техникүүд, барилгашад мүнөө Монгол орондо хүдэлжэ байнхай. Областиин олон предприятинууд аха дүү орондоо продукци эльгээдэг. Эрхүүгэй область Хубсугулай аймагтай үни холын хани барисаатай, тиихэдэ Эрхүү город Монголой түб Улаан-Баатартай иимэ харилсаатай юм.

Монгол оронoй ажалшад Советскэ Союзтай, бусад социалис оронуудтай аха дүүгэй хани барисаагаа улам бэхижүүлэн, монгол арадай агуухэ хани нүхэр В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе угтуулан шэнэ уялгануудые абана.

Марксизм-ленинизмын үзэл сурталда үнэн сэхэ байhанай, Монгол оронoй онсо эрхэ байдалда энэ сурталые ухаансар ёhоор хэрэглэhэнэй, марксизм-ленинизмдэ эрид харша элдэб хэрэг дашануудтай эбсэшэгүйгөөр тэмсэhэнэй, ажалшан арадые коммунизмын үзэл сурталаар, социалис патриотизмын, интернационализмын үзэл сурталаар хүмүүжүүлhэнэй ашаар МНРП монгол арадые түүхын гайхамшагта амжалта туйлаха хэрэгтэнь зоригжуулаа гэжэ Монголой арадай-революционно партиин программа соо хэлэгдэнхэй. Мүнөө энэ парти ленинскэ хараа шугамаар гүрэнөө ударидажа, социализм байгуулжа дүүргээд, удаа дараалан коммунизмда орохо замдаа дабшажа ябана.

А. СКОЛЬЖИКОВ.
Эрхүүгэй политехническэ институдай ахалагша багша.

hУРГУУЛИ — ШАБИНАР — ТҮРЭЛХИД

ХУУДАhАН № 6

„ЭХЭ ОРОН, hАНААГАА БҮ ЗОБО!“

(hурагшадай сочиненинүүд тухай hанамжа)

...программаар наймадахиие ...д мүнөө сочинени бэшэдэг ...Үгөөр сэгнэлтэнь литера..., ород бэшэгээр табиг...

...жэлдэ РСФСР-эй бүхы hур...дай 8-дахи классуудта гур... темэ үгтөө. Нэгэдэхинь — ...н, hанаагаа бү зобо: эсэгэнэ...эрые үхибүүдынь нэрлүүл...дэхинь — «hургуулиин хон...ээд байхада...» hүүлшын...гшадай үзэhэн юумэнhээ ли... темэ — «Печорин ба Мак...ымыч хоёрой хэрэмдэ бай...ар» (М. Ю. Лермонтовэй ...ын герой» гэжэ романаар). ...нь болон сэгнэлтын тэмдэ...гүүдые шэнжэлэнгүй, уд...ар тухай юу-хээ хэлэхээр. ...хадэ, үгтэhэн гурбан те...ынь патриотическа ха юм. ...э hургуулинуудта патрио...үмүүжүүлгын асуудалнууд...арал хандуулагдана. Тин...ан дүрбэ-табатайнуул али ...амараар бэшээб гэhэн асуу...ние hонирхуулна. Алинье ...н багшанартай хөөрэлдэ...ихи hурагшад түрүүшынь ...э бэшээ гэжэ мэдүүлнэ.

...одойшье, хүдөөгэйшье олон ...ууд үхибүүдэй сочине...й танилсааб. Нээрээшье, ...урагшад «Эхэ орон, hанаа...обо: эсэгэнэрэйнгээ нэрые ...нь нэрлүүлхэ!» гэhэн те....э.

...ь, Улаан-Үдын хоёрдохи ...гуулида үнгэрэгшэ hурал...дэ гурбан наймадахи класс ...антаараа ерэн нэгэн hу...д, нэгэниинь шалгалтада та.... Бэшэниинь булта hайн

...нь шахуу түрүүшын темээр ...ир хүбүүд, басагад Эхэ ...ай, эхэ, эсэгэнэрэйнгээ га... тухай сэдьхэлээ хүдэлгэн ... Жэшээнь, **Володя Агеев** («А» класс) Эхэ оронойнгоо ...н наhаяа үгэhэн баатарнууд ...омжолоод, иимэ үгэнүүдээр ...э түгэсхэнэ: «hургуулияа ...ээ, би лётчик болохоб, ...эхэдэ, манай хизааргүй hай... ороной огторгойн хододоо ...айхые, совет хүнүүдэй ажа...ин hуухые хүсэнэб».

... **Ширшовагай** сочинени hо...й. Тэрэнэй сочинениин ган...ьень уншахадаа, бараг бэ...

...шэдэг басаган гэжэ тухайлхаар. Хараяа даа:

1. Оролто. «Хүлhэн ба шуhаар угаагдаhан манай газар гашуун амтатай байжа магад, харин тиимэл хадаа манда үнэтэй...»

2. Гол хуби. а). Эхэ орон, hанаагаа бү зобо: эсэгэнэрэй нэрые үхибүүдынь нэрлүүлхэл!

б). үеhөө — үедэ.

в). эрэлхэг зоригтон үхэдэггүй, харин мүнхэрдэг.

3. Дүүргэлтэ. Даманска арал дээрэ совет хилэ сахигшадай габьяа.

Тон зохид удхатай сочинени соогоо сэдьхэлээ доhолгон иигэжэ бэшэнэ: «Нэгэтэ гэрэйнгээ газаа hандали дээрээ hууhаң наhажаал хоёр эхэнэрнүүдэй хөөрэлдөө шагнаа hэм. Хараха янзада сухалтайшаг нэгэ хүгшөөдэй иигэжэ хэлээ:

— Мүнөөнэй залуушуул муу болоо. Бидэ хара багаhаа хүдэлжэ, нюргаа тэниилгэнгүй ябадаг hэмди. харин эдэнии мүнөө юу хэдэг юм? Тамхи татажа hурана, архи залгина, ехэнүүд болообди гэжэ hанана. Эдэш хүхеэд лэ, сэнгээд лэ, юушье хэнгүй ябаа hаа, ехэл дуратай зон. Дайнай болоо hаа, эдээнине туужа абаашахаар байха аабза.

Зарим зоной мүнөөнэй залуушуул тухай иимэрхүү hанамжатай байхада, намда hөөл гомдолтой шэнги байгаа hэн. Даманска арал дээрэхи совет хилэ сахигшадай габьяа юун бэ? Тэндэ хитад этэгээдүүдтэй болоhон тулалдаанда үбгэд бэшэ, комсомолшууд, манай залуушуул хабаадаа ха юм».

Үнэхөөрөөшье, манай наhанай зарим зон залуушуулые муушалхадаа бэрхэнүүд. Теэд хэнэй гэмээр зарим нэгэ хэды залуу хүбүүд, басагад hальхай ябадалтай, архи, тамхинда абьяастайб гэжэ бодомжолдоггүй. Талаан болоходо, иимэрхүү залуушуул үсөөн даа. Гэбэшье нэгэн хоёр дайралдадаг. Теэд Таня тэдээн тухай өөрынгөө hанамжа юундэшьеб хэлээгүй. Гэхэ зуура тэрэнэй патриотическа үзэл бодол яhала хурса байна. «Хэн манда hэлмэ далайгаад ерэнэб, тэдэнэр hэлмэhээл хосорхо» —гээд Александр Невскиин хэлэhэн үгэнүүд hанаандам ороно.—гэжэ Таня Ширшова бодомжолно. — Эдэ үгэнүүдэй зүб байhаниинь хэдэн зуун жэлэй туршада баталагдаа... Манай үбгэ эсэгэнэр бидэнэй гэрэлтэ hайхан байдалые, балшар наhанай зол жаргалые дайлан абаа. Тэдэнэй хуби заяан хүшэр hэн, тэдэ үлдэхэ, даарахые үзөө, тиимэhээ бидэ, тэдэнэй үри саданар, тэрэниие мартаха ёhогүйбди».

Би Таня Ширшовагай сочинени дээрэ зорюута дэлгэрэнгыгээр тогтобоб. Юуб гэбэл, тэрэ өөрынгөө үетэнэй hанал бодолые гаргажа шадаа гэжэ hанагдана. Мүн лэ тэрээн шэнгеэр **Ира Шаракшанэ, Ольга Оробец, Аня Брылёва, Таня Карымова, Саша Дежкин, Таня Степанова** болон бусад Эхэ орон, баатар зоригтон тухай шэбшэнэ.

Сочиненинүүдтээ шэлэhэн эпиграфуудынь мүн лэ олон удхатай. **Аня Брылёва** (8-дахи «Б» класс) поэт Александр Твардовскиин иимэ үгэнүүдые шэлээ: «Эхэhээ түрэхэhөө хүн баатар байдаггүй: дайнай дүлэн соогуур тэдэнэр шалгаран тодордог». **Саша Дежкин** (8-дахи «Б» класс) Э. Колмановскиин (үгэнүүдынь К. Ваншенкинай) мэдээжэ дуунhаа иимэ үгэнүүдые шэлээ: «Дуратайб шамда, ажабайдал, дунгинан хүгжэхыеш хүсэнэлби».

«Городой үхибүүд бэрхээр бэшээ юм ааб даа» — гэжэ зарим нүхэд hанажа болохо. Гэхэhээ улам үшөө нэгэ сочинени тухай хэлэлтэй. **Маша Убодоева** «hургуулиин хонхын жэнгирээд байхада...» гэжэ темэ шэлээ.

— Энэ басаган манда хүдөөhөө ерээ юм, — гэжэ hургуулиин директор **Александра Емельяновна Стрижова** (өөрөө ород хэлэ ба литература наймадахи классуудта заадаг) хөөрэнэ. «hургуулиин жэлнүүд... Үнэхөөрөөшье, ямар түргөөр ниидэн үнгэрнэб! Бүри hаяхан лэ бидэ, энеэдэтэйхэн нэгэдэхи классайхид, зүрхэеэ түшэгэнүүлэн, үхибүүн янзаар hонирхон, hургуулиин богоhо алхалжа ороо hэмнайбди. Тэрэ сентябриин нэгэнэй нарата үдэр хэды олон сэсэгүүд, хани халуун энеэбхилэлгэнүүд үзэгдөө hэм!» — гээд басаган бэшэнэ. Саашань Маша пионер боложо, улаан галстук зүүhэнээ, комсомол болоhоноо дурсаад, ерээдүйнгөө мэргэжэл тухай шэбшэнэ. Тэрэ басаган врач болохо хүсэлэнтэй. Имагтал врачай мэргэжэлтэй хүн олондо туhатай гэжэ этигэжэ ябадагаа элирүүлэн бэшэнэ...

Хүдөөгэй үхибүүд тухай хэлэхэ болоо hаа, Бэшүүрэй аймагай Шэбэртын дунда hургуулиин хэдэн hурагшадай сочинени хаража үзэе.

Нэгэдэхи темые шэлэhэн **Наташа Мурзина** сочиненидээ «Хэншье мартагдаагүй, юуншье мартагдаагүй» гэhэн эпиграф бэшэнхэй.

Люба Савитнина граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнуудай баатарнууд тухай бодолгото болоод, жараад онууд тухай бэшэхэдээ, Буряад ороной эрэлхэг хүбүүд Николай Петровые, Виктор Гавриловые дулаахан үгэнүүдээр дурсана.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, түрүүшын темэ шэлэhэн эдиршүүл бултадаа Даманска аралай сэрэгшэд тухай омогорхон хөөрэнэ. Тэрэньшье зүб. Манай үдэрнүүдэй геройнууд бүхы совет хүнүүдэй, илангаяа мүнөө үеын эдиршүүлэй зүрхэндэ хододоо hанагдажа ябаха ха юм.

Люда Утенковагай сочинени соо иимэ үгэнүүд бии: «Мүнөө, манай газар дээрэ амгалан ажабайдалай хүнхинэн байхада, бишыхан хүүгэдэй наранай элшэ барихаяа гараа hарбайн байхада, Хитадай хара этэгээдүүд Советскэ Союзай хилые эбдэхэ hэдэлгэ гаргаад, габьяата комсомолшуудhаа сохилто абаа. Советскэ Союзай хилэ дабагдашагүй, нангин гэжэ тэдэнэр мэдэжэ байг!..»

Манай эдиршүүлэй патриотическа мэдэрэл хурса байна гэжэ эндэ шэнжэлэгдэhэншье мүн бусад сочиненинүүд гэршэлнэ.

Би зорюута наймадахи классуудай сочиненинүүдые абажа хaраа б. Юундэб гэбэл, арбан дүрбэн наhатайшуулай үзэл бодол hаял бүрилдэжэ эхилhэн байха бшуу. Тиимэhээ тэдэнэр сэдьхэл зүрхэн соогоо hанажа ябаhанаа дууhыень гаргадаг зантай.

Тэрэ талаhаань сэгнэбэл, мүнөөнэй эдиршүүлэй үзэл бодол зүб шэглэлтэйгээр бүрилдэжэ байна гэхээр. Эдирхэн наhандаа иигэжэ гагнагдаhан үзэл бодол саашалаа хажуу тээшээ годирхогүй гэжэ батаар этигэхээр. Нээрээшье, хэдэн олон эдиршүүл шалгалтынгаа хүдэлмэринүүд соо: «Эхэ орон, hанаагаа бү зобо: эсэгэнэрэйнгээ нэрые үхибүүдынь нэрлүүлхэ!» — гэжэ баталаа ха юм.

Эсэгэнэрэйнгээ нэрые hайнаар нэрлүүлжэ ябыт лаа, эдиршүүл!

Ц. ДОНДОГОЙ,
манай корр.

ХЭНЭЙМНАЙШЬЕ ХАРЮУСАЛГА ЕХЭ ДАА

Шэнэ программада шэлжэн оролго — харюусалгатай хэhа. Багшанар мүнөө тэрээндэ бэлдэнгээ, шэнэ программын эрилтэтэй гүнзэгыгөөр таннлсаха уялгатай. Бэлэдхэлэй хүдэлмэри гансахан программая шэнжэлэн үзэлгөөр хизаарлаха бэшэ даа.

Шэнэ программын эрилтэ угаа ехэ. Бага бэлэдхэлтэй үхибүүдтэ, илангаяа hургуулида hаяхан ороошодто хүндэшэгшье болохо гэжэ заримдаа hанахаар агша.

Эгээл тиимэhээ үхибүүдэй ухаан бодолые хүгжөөжэ, hүбэлгэн hонорыень хурсадхаха гээшэ ехэ удха шанартай байха. Тиимэhээ зарим hургуулинуудта буряад үхибүүдые тусхай бэлэдхэлэй класста hургана. Тинхэдэнь ород үхибүүд hургуулиин тараhан хойно ойр зуурахана бэлэдхэл гарадаг.

Гэбэшье зарим түрэлхид өөhэд өөhэдынгөө үхибүүдые гэртээ бэлдэхэ аргатай. Педагогическа талаараа бэлэдхэлтэйхэн түрэлхид үхибүүдээ hургуулида бэлдэхэдээ, оройдоо ядалдадаггүй.

Теэд бүхы түрэлхид педагогическа эрдэмтэй бэшэ ха юм. Тиимэ болохолоороо, үхибүүдые hургуулидаа хайшан гэжэ бэлдэхэб гэhэн эрилтые мэдэхэшьегүй зон байха.

Тиимэл хаданъ, багшанар түрэлхидые hургаха, бэлдэхэ уялгатай гээшэ ааб даа. Тэрэл зорилгоор манай hургуулида түрэлхидэй тусхай суглаанууд зарлагдадаг. Багшанар түрэлхидтэй консультаци үнгэргэжэ байдаг. Баhа түрэлхидтэ зорюулжа радиолектори эмхидхэгдэнги.

Ерэхэ hуралсалай жэлдэ нэгэдэхи класста хүдэлхэ багшанар П. Э. Бубеева «hургуулида бэлэдхэлэй үедэ үхибүүдэй үдэрэй гурим сахилгые hайжаруулха — түрэлхидэй оролдолго». О. М. Елшина «Гэртэхи хэшээл үхибүүдэй hургуулидаа hайнаар hурахада туhалдаг» гэhэн темэнүүдтэ хөөрэлдөөнүүдые хээ. «Үхибүүдтэеэ сүлөөтэй сагаа үнгэргэхэ тухай», «Үхибүүд гэртээ ямар уялгануудтайб» гэhэн лекцинүүдые багшанар Д. Э. Аюшеева, А. З. Кожевина гэгшэд уншаха түсэбтэй.

Лекци уншалганда хүүгэдэй эмшэдые хабаадуулдагбди. Хүүгэдэй эмшэн В. М. Маланова «hургуулиин наhа гүйсөөгүй үхибүүдэй бэеын элүүрые бэхижүүлхэ хэмжээнүүд» гэhэн лекци hаяар уншаха.

Хөөрэлдөөн болон лекцинүүдэй темэнүүдые шэлэхэдээ, бидэ hургуули бүлэ хоёрой хоорондохи холбоо улам бэхижүүлхэ зорилго урдаа табидаг гээшэбди.

Хүдөө нютагуудай үхибүүд булта ясли, саадуудта ябадаггүй ха юм. Тиимэhээ бүлэ бүхэнтэй туд тудтань хүдэлмэри ябуулхаяа хүдөөгэй багшанар хашарха ёhогүй. Түрэлхидтэ шэнэ программын удха шанарые, тэрэнэй орёо болоhые ойлгуулха шухала.

Жэшээнь, үнгэ, зүhэ илгаруулхагүй гү, али «баруулжаа эрье» гэхэдэш, зүүлжээ годирдог үхибүүд шэнэ программаар hуража эхилхэдээ, угаа ехээр ядалдаха бшуу. Тиимэhээ, эхэ, эсэгэнэр зүг, «үглөө» «мүнөөе» илгаруулжа багаhаань hургаха ёhотой. Элдэб карандаш, шэрээр зураг зурахадаа, үхибүүд үнгэ танижа hурадаг. Мүн хэлэндэ ороhоhоо эхилжэ, богонихон шүлэгүүдые, таабаринуудые сээжэлдэхэдээ, үхибүүдэй толгой hонор болохо. Гадна карандаш, гууpha барижа, дэбтэрэй шугамуудые обёоржо шадаха hаа, бүри hайн ааб даа.

Ород нэгэдэхи классай үзэглэл үзэхэ программын саг богони болонхой. Тиимэhээ бэлэдхэлэй хэшээлнүүдшье үсөөрэнхэй. Жэшээнь, урдань үзэглэлдэ ороhоhоонь түрүүн бэлэдхэлэй үе хоёр долоон хоногой туршада үргэлжэлдэг байhан hаа, мүнөө гурба-дүрбэн хоног хүрэтэр агшаагдаа.

Бэлэдхэлэй класста hураhан үхибүүдтэ шэнэ программа аймшагтай бэшэ ааб даа. Хурамхаанай дунда hургуулида зургаа наhатан бэлэдхэлэй класста hуража гараа. Тэрэ классые багша Д. Э. Аюшеева хүтэлбэрилөө.

Гадна багшанар Д. Э. Аюшеева, О. М. Елшина гэгшэд хүүгэдэй саадуудай ахамад бүлэгэйхидэй хэшээлдэ ерэжэ харадаг, хүмүүжүүлэгшэдтэй хөөрэлдэдэг hэн.

Гэбэшье хүүгэдэй хоёр саадуудта хүүгэдые hургуулида бэлдэхэ хүдэлмэри hулаар табигдаhан байгаа. Хүмүүжүүлэгшэд З. И. Сметанина, Л. Н. Горяшина гэгшэд шэнэ программа үгыбди гэжэ шалтаад, хуушаараа хүдэлжэ гараа юм. Илангаяа СМУ-3 шадар хүдэлдэг хүүгэдэй саадта хүмүүжүүлгын хүдэлмэри муу. Тэндэ хүдэлдэг хүмүүжүүлэгшэ Л. Н. Горяшина шэнэ программа тухай юушье мэдэхэгүй байшоо. Баргажанай аймагай гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таhаг ямар нэгэн хэмжээ абажа, хүүгэдэй саадуудай хүдэлмэреэр hонирходог болохо аабза гэжэ найданабди.

1969—1970 оной hуралсалай жэлдэ нэгэдэхи классууд шэнэ программаар hуража эхилхэнь. Тэрээндэ hайнаар бэлдэхын тула багшанар, түрэлхид, хүмүүжүүлгын эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд — булта харюусалгаяа мэдэрхэ ёhотойбди.

Е. ЦЫРЕНОВА,
Хурамхаанай дунда hургуулиин эхин классуудаар директорэй орлогшо.

НЭМЭЛГЭ, ХОРООЛГОhОО ЭХИЛЭЭД...

1964—1965 онуудай hуралсалай жэлhээ эхилээд, Улаан-Үдын зургаадахи hургуулида шэнэ программын проектээр туршалганууд хэгдэhэн байна. Туршалгын хэшээлнүүдэй зорилгонь юун бэ гэхэдэ, шэнэ программын зүйлнүүд hурагшадта хэр хүсэ хүртэхэб, номоо ойлгохо ябадалдань хэр зэргээр нүлөөлхэб гэжэ элирүүлхэ гэhэн байгаа.

Туршалгын классууд дүршэлтэй багшанарта, тодорхойлон хэлэбэл, Е. А. Кокорина, В. И. Коковина гэгшэдтэ түрүүшын жэлдэ даалгагдаа hэн. Туршалгын классуудые даажа абаhан багшанаршье, hургуулиин хүтэлбэрилэгшэдшье, ИУУ-гай болон Гэгээрэлэй министерствын хүдэлмэрилэгшэдшье шэнэ программын ехэ эрилтые бэелүүлхэ талаар горитой юумэ хээ. Бэрхэшээлнүүдшье байгаа. Шэнэ программаар зааха номуудшье хэблэгдээгүй, үзүүлхэ харуулха зүйлнүүдшье, шэнэ гуримаар яажа хүдэлхэб гэhэн методическа заабари үгы hэн.

Гэбэ-яабашье, hурагшад гурбан жэлэй туршада эхин классай материал гүйсэд ойлгохо арга боломжотой гэжэ туршалгын жэлнүүд харуулаа. Түрүүшын жэлдэ хэды үхибүүд туршалгын класста абтаа hэм, тэдэнь булта гурбадахиие дүүргэжэ гараа бшуу.

Тиимэhээ шэнэ программаар туршалгын хүдэлмэриин дүн тухай тобшо тэдыгээр хэлэлтэй. Нэн түрүүн тоо бодолгын хэшээлнүүд тухай хэды үгэ хэлэе.

Хэрбээ урдань хуушан программаар hурахадаа, үхибүүд арифметикын элдэб үйлэнүүдые гүнзэгыгөөр ойлгонгүй, «мухар нюдаргаар» тоо бододог шахуу байhан hаа, мүнөө ухаан бодолоо hайса гүйлгэхэ аргатай болохо. Нюугаад яахамнайб, урдань али нэгэ бодолгын онhо олохын тула үхибүүд балай ехээр ухаагаа гүйлгэдэггүй, олон ондоо онол арга бэдэрдэггүй, туршалга, гүнзэгы тобшолол хэжэ шададаггүй, тиимэ дадалшье олодоггүй байгаа ха юм. Жэшээнь, нэгэдэхи класста түрүүшын арбанай тоонуудые үзэхэдөө, «дүрбые олохын тула гурбан дээрэ нэгые нэмэхэ» гэжэ ехэл нобшоор бододог байгаа. Тиихэдэнь, шэнэ программа юу дурадханаб?

Жэшээнь, 1968—69 онуудай hуралсалай жэлдэ хоёрдохиёо багашуулые абаад, шэнэ программаар ном үзүүлжэ байhан багша В. И. Коковинагай дүршэл ажаглаабди. Тэрэнэй шабинар нэмээхэ, хорооходоо, тоонуудаа хоорондонь сасуулжа, шэнжэлжэ, тоб байса тобшолол хэжэ шададаг. Арифметикын үйлэнүүдэй шэнжэ шанарые тад ондоогоор, шэнээр мүнөө үзэдэг болонхой. Тоо бодолгын ойлгосо бүхэндэ теоретическэ тобшолол хэгдэнэ, hуралсалайнгаа материал ойлгоходонь, тэрэнь яhалаар туhалдаг. Хоёрдохёор, тус метод дүрбэдэхи классhаа предметнэ hуралсалда орохо хэрэгые хүнгэдхэжэ үгэнэ.

Зургаадахи hургуулиин багшанарай дүй дүршэлые шэнжэлээд, тобшолол хэжэ, түсгаар ном болгожо хэблэбэл, шэнэ программаар хүдэлхэ багшанарта туhатай байха бэлэй.

А. ЧАЙВАНОВА.
РСФСР-эй hургуулинуудай габьяата багша, тусхайта пенсионер.

...ГШАНАР ...АЛГАЛТА ...РИНА

...аан-Үдын нэгэдэхи пед...шида заочноор hурал... зон hаяхан гү... шалгалта барижа ...э. Хото, хүдөөгэй эхин ...улиин далан зургаан ...анар түрүүшын шал...е ород хэлэнэй бэшэл... (сочинени) баряа.

...мэ темэнүүд үгтөө гэ... 1. «Хэрбээ ши Багша ...нэрэтэй hаа...», 2. ...сомолдо омогорхохо ...н бии даа!», 3. «Л. Тол...й рассказуудай хүмүү...хы удха шанар».

...ыгалта барижа бай...нүхэд багшанар hэн ...ю, олонхинь түрүүшын ... шэлэбэ. Тэдэнэр өөhэ...өө ажал хэрэгүүд ту...аримдаа ушардаг бэр...инүүд тухай, өөhэдын...рүүшын багша тухай, ...үеын педагогикын за...дэы орёо асуудалнууд ... бэшээ.

...лан зургаан хүнэй ха...а ехэнь «5», «4» гэ...сгнэлтэнүүдые абаа. ...ьнь, Ю. С. Ардаева, ...Посохова гэгшэд «та... К. А. Долганова, Т. Т. ...ко, Т. И. Черных бо...усад олон нүхэд «дүр...эhэн сэгнэлтэтэйгээр ...ын шалгалта тушаа...

...эшье баhа бирагүйшэг ...эг нүхэд бии байба. ...ко хэлээ hаа, арай-ша...улхихэ тооной ябажа, ...ахание» абаашад

... үгөөр хэлэхэдэ, дип...й нүхэдые багшаар ху...эеэ абахадаа, аймагай ...элэй таhагууд ород, ...д хэлэнүүдээр хэр зэр...жэ алишье талаhаань ...ха зэргэтэй гэжэ hа...на.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВА,
педучилищиин багша.

НАРАН, НАРАН...

Наран... Ямаршье юртэмсэдэ нарагүйгөөр ажамидарал байхагүй. Наранай элшэ амитанай, ургамалай ажабайдалда яаха аргагүй туhатай гэжэ мэдээжэ.

Нажарай hайхан сагта хүн зон хүдөө гаража, уhанай эрьедэ ошожо бэеэ наранда шаруулдаг. Теэд заримашуул хэмhээ хэтэрэн, гансата бэеэ шангаар шаруулаад, бирагүй байдалда орожо, медицинскэ туhаламжа арихэ баатай болодог. Тэдэнэй халуун наранда удаан шаруулхадаа ангажа, (ородоор хэлэбэл, «солнечный удар» гэдэг), мэдээ алдан унадаг.

Юундэ тиимэ аюултай ушар тохёолдоноб? Элүүр хүнэй бэеын температура 36—37 градус болодог гэжэ мэдээжэ. Газаахи температурын хубилхада, хүнэйшье бэеын хүйтэн ба халууниинь баhал хубилалсадаг. Тиигэжэ агаарай температурын, шииг нойтоной ехээр дээшэлхэдэ, хүнэй бэеын хүйтэн, халуунаа газаахи байдалда зохилдуулха арга боломжонь hулардаг.

Тиимэhээ бүхэли үдэртөө уhанай эрьедэ наранда шаруулжа хэбтэхэнь аюултайшаг гээшэ. Үгышье hаа, тархи нюсэгөөр наранда шаруулан, удаан ябагалжа болохогүй.

Шанга халуунда дадаагүй организмтай хүнүүд ехэнхидээ ангахаяа hанадаг. Үгышье hаа, hула мяхатай гү, али тарган, эсэhэн гү, али зүрхэ муутай хүнүүд баhал наранда ядалдадаг. Архи ехээр барижархиhан хүнүүдтэ наранай элшэ мүн лэ аймшагтай.

Ангалгын түрүүшын тэмдэгүүд гэхэдэ: бүхы бэе hалд унажа, hуларжа эхилдэг, бэе халуу бусалхадал гэхэ, ехээр ундан хүрэхэ, тархи үбдэхэ, эрьехэ, нюдэн харанхы болохо. Тэрэнэй урда тээ ехээр хүлhэн гараhан аад, бага болоод, hүүлдэнь бүри болишодог. Арhаниинь хуурай болодог, халадаг. Заримдаа няалдангир хүлhэн гараха. Нюур улайгаад, хабдангир болохо. Хүндэ ушарта хүн мэдээгээ алдаха.

Саг соонь үзүүлhэн түрүүшын туhаламжа ангаhан хүнэй ами наhа абарха ёhотой.

Ангаhанай түрүүшын тэмдэгэй үзэгдэхэдэ, юу хэхэ ёhотойб? Тон түрүүн наранай аюулда ороhон хүниие hүүдэртэ гаргажа, уйтан хубсаhатай байбалнь, тэрэниинь тайлаад, амаруулха хэрэгтэй. Бэеынь hэрюусүүлхын тула хүйтэн компресс табихада болохо. Тархидань мүльhэ дахабал, туhатай байха. hэрюухэн дүүш haалта хэхэгүй. Бэеhээнь ехээр гараhан шииг hэргээхын тула уhа, бүлеэн кофе, сай уулгаха юм. Тэрэнэй hүүлээр бэень хүлhэ лэбшэжэ эхилбэл, ехэ hайн гээшэ.

Тон хүндэ ушарнуудта амилхань муудажа, зүрхэнэйнь сохисо hулардаг. Тиигэбэлнь, искусственна аргаар амисхалыень hэргээжэ, зүрхэч таладань эльбэжэ, массаж хэхэ хэрэгтэй.

М. ТАРАСОВА,
республикын врачебно-физкультурна диспансерэй ахалагша врач.

ЗОХИХО ТҮЛХЮУР ОЛООД ЛЭ...

(Нэгэ багшын дүй дүршэлhөө)

«Доодо-Ивалгада Цыпилма Бальжинимаевна Бальжинимаева хүдэлдэг, үхибүүдые буряад уншалгада дурлуулжа шадаhан нүхэр даа» гэжэ Улаан-Үдэдэ танил нүхэрhөө дууламсаараа, би зорюута тиишэ ошоо hэм. Энэ ушар байгша оной апрель соо болоо.

...Зургаадахи класс. Зураг хараад. «Хабар» гэжэ сочинени бэшэхэ байгаа. Багша самбарта зураг үлгөөд, оролтын хөөрэлдөө хэбэ. Нэгэшье бэлэн мэдүүлэл тэрэ хэлэжэ үгөөгүй. харин үхибүүд зурагай удхаар өөhэдөө зохёохо юм. Багша ехэ шадамараар словарна хүдэлмэри хэжэрхибэ. Сочиненидэ заатагүй орохо ёhотой шэнэ үгэнүүд самбарта бэшэгдэбэ.

Юрэдөө, үхибүүдэй бодол зүрхые дайрахаар оролто хөөрэлдөөн болоо. Хамтадаа сочинениингээ сюжет тааруулаад, багшань шубуул тухай, тэдэниие хамгаалха тухай хөөрэбэ. hүүлдэнь багшань буряад поэдүүдэй хабар тухай бэшэhэн шүлэгүүдые уран гоёор уншаба. Сочиненидэ оруулагдаха эпитедүүдые хамтаараа hанаба. Тиигэхэ зуураа «эпитет» гэжэ үгын удхые тайлбарилбад. Цыпилма Бальжинимаевна И. С. Тургеневэй «Бежин нуга» гэжэ рассказhаа хэhэг уншажа үгөөд, хабарые зураглаhан эпитедүүдые олгуулба.

Иимэ бэлэдхэлэй hүүлээр hурагшад хүдэлжэ эхилээ. Үхибүүд яhала түргэн бэшэнэ. Хэшээлэй дүүрэтэр, булта hониин сочиненинүүдые бэшэжэ тушаагаа. Тэдээн соонь уран hайханай зүйлнүүд угаа олон.

hурагшадай тиимэ түргэн саг соо сочинени бэшэжэ дүүргэhэниинь гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, Цыпилма Бальжинимаевна шабинарайнгаа хэлэ хүгжөөхын тула ехэ юумэ хэдэг байна. Жэшээнь, тэрэл зургаадахи классай таhалгын шэмэглэл уран гоёор, буряад хэлэн дээрэ хэгдэнхэй. Ямаршье өө-мөөгүйгөөр, уhан буряад хэлэн дээрэ гаргагдаhан ханын hониниие hайшаамаар. В. И. Ленин Н. К. Крупская хоёр тухай стендые зохидшоогообди.

Буланда табяатай ехэ шкаф соо баян материал бии. Жэшээнь. «И. А. Крыловой түрэhөөр 200 жэлэй ойдо» гэжэ альбом соо буряад хэлэн дээрэ оршуулагдаhан баснинууд. hониин юумэн гэхэдэ, оршуулганuудай заримыень үхибүүд өөhэдөө хэhэн байба. hургуулиин партада hууходань, шабинараа поэзиин оршуулгада дадхаахада муу бэшэ гэжэ hанагдана.

Үшөө нэгэ альбом hонирхожо үзөөбди. Тэрэнь «Доодо-Ивалгын мэдээжэ хүнүүд» гэжэ нэрэтэй. Тэрээн соогоо үхибүүд нютагайнгаа хүнүүд тухай бэшэгдэhэн статьянуудые, зурагуудые газетэнүүдhээ абажа наагаа.

Баhа А. М. Горький, Шота Руставели, буряад уран зохёолшод, үльгэршэд, артистнар тухай альбомууд хэгдэhэн. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, түрэлхи хэлэн дээрэ hурагшадай хүсөөр хэгдэhэн юумэнүүд олон.

«Сэлэнгын урасхал» гэжэ гар бэшэмэл журналыень иража hуухадаа, үхибүүдэй бэшэhэн зохёолнуудые уншахадаа: «Яажа мэдэхэб, эдээнэй зариманиинь Буряадай соёлой мэдээжэ хүнүүд болон ургаха аалам» гэжэ ойндом ороо. Журналайнгаа 6 номер гаргажа үрдинхэй.

hургуулидань буряад литературын кружок хүдэлдэг. Тэрэниие Цыпилма Бальжинимаевна өөрөө хүтэлбэрилнэ. Кружогойхидой эмхидхэhэн «Түрэлхи литература» гэжэ булан hонирхолтой. Элдэб диафильмнүүд элбэг.

Цыпилма Бальжинимаевнагай гараар хэгдэhэн «Зурагта синтаксис» тухай хэлэнгүй гаража болохогүй. Тэрээн соонь 36 таблица, зурагууд суглуулаатай. Тэдэнь буряад синтаксисэй элдэб темэнүүдтэ зорюулаатай. Зураг бүридэнь буряад мэдүүлэлнүүд үгтэhэн. Жэшээнь, нэгэ зурагайнь текст абажа харая. Тэрэнь «Хандалга» гэжэ темэдэ зорюулагдаhан:

Сэлэнгэмни, долгилыш
уриханаар!
Долгилыш, уриханаар,
Сэлэнгэмни!
Долгилыш, Сэлэнгэмни,
уриханаар!

Эндэ хандалгань мэдүүлэлэй эхиндэ, hүүлдэ, дунда ороод байха аргатай гэжэ харуулагдаа бшуу. Энэ «Зурагта синтаксисые» ном болгожо гаргабал, буряад хэлэнэй олон багшанарта туhатай байха hэн ха даа.

Шабинартаа харуулан үзүүлхэ бусадшье материал элбэгээр суглуулhыень гайхахаар. Мэргэжэлдээ үнэн зүрхэнhөө дурлаhан лэ багша иимээр хүдэлхэ бшуу даа. Гараараа бэлдэхэ юумэнүүдээ шабинартаяа хамта хэжэ, хэды ехэ хүсэ шадал гаргаhыень хэлэлтэгүй.

Цыпилма Бальжинимаевнагай класс эмхи гуримтай, шабинарынь hурахадаашье бэрхэнүүд. Четверть бүхэнэй дүнгөөр «хоёртой» хүн байдаггүй. Энэнь багшын зохихо түлхюур оложо, үхибүүдтэй хүдэлжэ шададаг байhые гэршэлнэ.

П. МАЛАКШИНОВ,
СССР-эй Педагогикын эрдэмэй академиин национальна hургуулинуудай институдай хүдэлмэрилэгшэ.

hҮҮЛЭЙ hОНИН

«Юртэмсэ дээрэ юун болоноб?
Юрэдөө, шагнаад үзэелши даа...»
Хүбүүн приёмнигоо табижа,
Хүхюутэйхэн шагнажа hуунал даа.
Хэрбээ радиогой эбдэрээд ла,
Хэршэгэнэжэ эхилээ гээшэл hаа,
hургуулидаа физикэ үзэhэн хадаа,
hулагүй заhажашье шадаха юм даа...
«Юртэмсэ дээрэмнай юун болоноб?
Юу шагнабаш даа? Хөөрэлши», — гээд,
Хүгшэн абань ехээр hонирхон,
Хүбүүнhөө мэнэ асуухал даа.

А. НИМАЕВАЙ фотоэтюд.

ТХУАНАЙ hАНАМЖА

Урда Вьетнамай Саг зуурын революционно правительствын байгуулагдаhан тухай мэдээсэл 17-дохи параллелиин хойто талада мүн лэ баяртайгаар угтагдаа. Вьетнамай Демократическа Республикын бүхы городууд ба бусад hуурин газарнуудта болоhон митингүүд, суглаанууд дээрэ Урда Вьетнамай Республикын hая байгуулагдаhан правительствые бүрин дэмжэжэ байhанаа ажалшад элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Ханойдо АПН-эй гаргадаг «Льенсо» («Совет орон») гэжэ журналай редактор туладаа ниислэл хотын «Тьенбо» гэжэ типографида ходо ябадагби. Тэндэхи олон хүдэлмэришэд ба техникүүдтэй танилсанхайб.

Типографиин коллектив тон нэтэрүүгээр ажаллана. Захилшье олон. Теэд хүдэлмэришэд арга боломжоёо тооложо үзөөд, «ДРВ-е индустриализацилга ба мүнөө үедэ хүдөө ажахын дүүргэхэ үүргэ» гэhэн гурбан миллион хэhэг номые Урда Вьетнамай Республикын тогтоhоной хүндэлэлдэ зорюулан, болзорhоонь гурбан үдэр урид гаргаха гэжэ шиидээ. Оройдоо гурбан үдэр. Гэбэшье дайгаар hандаагдаhан арадайнгаа ажахые hэргээхэ тон орёо зорилгонуудые шиидхэжэ байгаа энэ республикада гурбаншье үдэр бага бэшэ юм.

Урда Вьетнамай олохон хүн энэ типографида ажалладаг. Тэдэнэрэй нэгэн лэ тухай хөөрэхэмни. Нгуен Ван Тхуан—33 наhатай, фотоцехтэ мастераар ажаллана. Вьетнамай урда зүгтэхи таряашанай бүлэдэ түрэhэн. Тхуанай залуу наhаниинь француз колонизаторнуудта эсэргүүсэhэн баатарлиг үетэй тудалдаа. Эсэгэнь эдэбхитэй подпольщик байhан юм. Бүлэнь—эхэ ба долоон үхибүүд — ой модон соогуур хортододог байгаа. 13 наhатайдаа Тхуан типографиин наборщик болоhон. Эхэ ороноо сүлөөлхын түлөө тэмсэхыень патриодуудые уряалhан листовконууд эндэ хэблэгдэдэг байба. Дьенбьенфу шадар илалтын туйлагдаhанай, Женевскэ хэлсээндэ гар табигдаhанай hүүлээр, шэнэ ажабайдал байгуулгада хубитаяа оруулхын тула Хойто зүг нүүжэ ошохоор шиидэhэн байна. «Тьенбо» гэжэ типографиин шэнэ түхеэрэлгэ — ГДР-hээ абаашаhан техникэ түргөөр шудалхын тула Тхуан ехэтэ оролдожо hураhан юм. Мүнөө коллектив дотороо хүндэтэй хүн болонхой.

Тхуантай цех соонь уулзабаби. Үдын забhарлалгын дүүрэтэр үшөө 15 минутын үлэhэн туладань, сүлөөтэйгөөр хөөрэлдэхэ аргатай байбабди.

— Минии түрэhэн провинцида арадай засагай тогтоhые хэдэн hарын урда тээ мэдээ hэм,—гээд хөөрэнэ.— Баяр үүсхэмэ мэдээн байгаа. Байлдаанай газарhаа ерэhэн бэшэгүүд юунhээшье үнэтэйдэ hанагдадаг. Теэд урда талынхидай зариман бэшэг абаха аргагүй. Бишье баhал хэдэн жэлдэ түрэлхидhөө бэшэг, мэдээ абанагүйб. Эхэ оронhоо ерэhэн бэшэг, мэдээн бүхэниие хамтын гэжэ тоолоод, бултадаа уншадаг заншалтайбди.

— Урда Вьетнамай Республикын байгуулагдаhан тухай мэдээ абаад, али зэргээр баярлаhан тухайдаа хэлээдшье ялалайб. Энэмнай Урда Вьетнамай патриодуудай, манай бүхы арадай ехэ илалта ха юм. Урда Вьетнамай эрхим hайн олон хүбүүд, басагад дайсадта эсэргүү хүндэ байлдаан соогуур наhа бараhан байха. Тэдэнэй дунда миниишье түрэлхид байлсажа болоо аалам. Гэхэтэй хамта тэдэ патриодуудай шуhаниинь дэмы адхараагүй гэжэ мэдэнэбди. Урда Вьетнамда hаяхан байгуулагдаhан Саг зуурын революционно правительство — Эхэ ороноо хамтаалхын түлөө манай арадай хэhэн шэн зоригто тэмсэлэй аша үрэ мүн.

Вьетнамай ажалшад Совет орондо онсо дуратай. Совет арадай манай тала барижа байдагыень бүри эсэргүүсэлтын жэлнүүдтэ ойлгожо абаа hэмди. Совет хүнүүд эрэлхэг зоригой, шэн габьяагай, Эхэ орондоо үнэн сэхэ байлгын үльгэр жэшээ манда ходо харуулдаг. «Булад яажа хатуужааб?» гэhэн Островскиин романай герой — Павел Корчагинай шэнжэ, зан абариие бага байхадаа hайшаажа ябадагаа hананаб.

Эзэрхэг туримхэйшүүлдэ эсэргүү хүшэр тэмсэлдэмнай аха дүү орондохи манай ханинар сэгнэшэгүй ехэ дэмжэлгэ үзүүлдэг байгаа, үзүүлнэшье.

— Манай арадай туйлаhан илалтануудта Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай арадуудай горитой хубита бии,— гээд түгэсхэл дотороо Тхуан хэлэбэ.— Урда Вьетнамай Республикын Саг зуурын революционно правительствые Совет ороной мэдэрhэниинь пролетарска ёhоор hаналаа нэгэдэлгын шэнэ жэшээ гэжэ тоолонобди.

Нгуен Ван Тхуанай hанамжань иимэ. Дайлалдажа байгаа Вьетнамай хойтошье, урдашье талын хэдэн арбаад миллион хүнүүд иимэ hанамжатай.

Б. ШУМЕЕВ,
АПН-эй корр.
Ханой. (Телефоноор).

МАНАЙ АЙЛШАД

УЛААН-ҮДЭТЭЙ ТАНИЛСАНА

Улаан-Үдэ хотодо үнгэргэгдэжэ байгаа совет-мон[гол] барисаанай декадада ерэhэн Монголой Арадай Респ[ублика]ын Сэлэнгын аймагай ажалшадай делегаци уржадэрhөө[…] манай республикын түб хотын промышленна предпр[иятинууд] болон эмхи зургаануудай ажал хүдэлмэритэй танил[са]халаа hэн. Сүхэ-Баатар хотоhоо ерэhэн манай хүнд[э]шад уржадэр «Дружба» кинотеатртта орожо, фильм [харана], мүн Буряадай модо болбосоруулгын, мебель бүтээлг[ын] бинадта ошожо, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Монголой айлшад Улаан-Үдын О[ктябрь]ска районой нэгэ гудамжада.

В. ЗОРКИНОЙ [фото].

ХИЛЫН СААНАhАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

Улаан-Баатар хотодо В. И. Ленинэй кабинет эмхидхэгдээ

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Монголой ниислэлдэ партийна болон ниитын эмхинүүдэй ажалшадай хүсөөр В. И. Ленинэй кабинет эмхидхэгдээ.

Монгол хэлэн дээрэ оршуулагдаhан В. И. Ленинэй зохёолнуудай хүсэд суглуулбари, Владимир Ильич тухай рассказууд ба дурасхаалнууд, кинофильмнүүд, В. И. Ленинэй үгэ буулган бэшэhэн пластинканууд тэрэ кабинет соо бии гэжэ МОНЦАМЭ агентство мэдээсэнэ.

«Ленинэй бага балшар наhан», «Ленин революционно тэмсэлдэ», «Ленин Совет засагай жэлнүүдтэ», «В. И. Ленинэй түрэhэн нютаг», «Эбдэршэгүй бата хани барисаан», «Ленин ба Монгол орон» гэхэ мэтэ фотостенднүүд эндэ мүн лэ табяатай.

Ленинэй энэ кабинет дэлхэйн пролетариадай вождиин ажабайдал ба ажал ябуулга тухай, лекцинүүд, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ, тэрэнэй зохёолнуудые шудалха, документальна фильмүүдые харуулха, мүн В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн баяртай холбоотой хэмжээ ябуулгануудые эмхидхэхэ газар болохо юм.

В. И. ЛЕНИНДЭ ЗОРЮУЛАГДАhАН КОНКУРСНУУД

ПРАГА. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ой тэмдэглэхэеэ байhантай дашарамдуулан, «Ленин ба эб найрамдал» гэhэн темээр литературна зохёолнуудай конкурс, «Ленин ба арадуудай хоорондын хани барисаан» гэhэн темээр уран зурагай искусствын зохёолнуудай конкурс үнгэргэхэ гэжэ эб найрамдал хамгаалха Чехословакиин комитедэй президиум шиидхэбэ.

ЧТК агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, ниитын шэнэ байгуулалта, социализм, бүхы ажалшадта жаргалтай hайхан ер[э]дүйн байдал хангаха хэрэг Ленинэй нэрэтэй нягта холбоотой гэжэ энэ шиидхэбэри абаhан президиумэй заседани дээрэ онсолон тэмдэглэгдэhэн байна. В. И. Ленин марксизмые творческо ёhоор хүгжөөлгын h[ү]_дэ тэмдэг болонхой.

Туршалгань урагшагүйдөө

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Биос-3» гэжэ хэмэл одон дээрэ hуулгагдажа, замбуулинда гаргагдаhан гурбан наhатай Бонни гэжэ hармагшан Гавайска аралнууд шадар, Номгон далай соо бууhанай hүүлээр арбан хоёр час болоод үхэшөө гэжэ АП агентствын корреспондент Гонолулуhаа мэдээсэбэ. 30 сүүдхын туршада замбуулин соогуур ниидэхээр гараhан hармагшанай бэень 9 хоноод байхада эрид муудажа эхилээд, июлиин 7-до аяншалгань болюулагдаhан байгаа.

Харата ябуулгаяа үргэлжэлүүлhээр

ДАМАСК. (ТАСС). Израилиин хархисууд хүршэ араб оронуудта эсэргүү зэбсэгтэ добтолго хэжэ үргэлжэлhөөр.

Сириин Араб Республикын сэрэгэй командованиин түлөөлэгшын мэдүүлhэнэй ёhоор, Израилиин самолёдууд Сириин агаар хүдар июлиин 8-да добтолон ороо. Дүрбэн час үлүүтэй саг соо үргэлжэлhэн агаарай байлдаанай үедэ Сириин ВВС-эй истребительнүүд Израилиин 4 самолёдые сохижо унагаагаа. Сириин тала 3 самолёдоо алдаа.

ХИТАДТА БОЛОЖО БАЙhАН ҮЙЛЭ ХЭРЭГҮҮД

Хитадай коммунис партиин 48 жэлэй ойтой дашарамдуулан, «Жэньминь жибао», «Цзефанцзюнь бао» гэжэ газетэнүүд, «Хунци» журнал заабари болохо статьянуудые толилбо. Тэдэ статьянууд соонь үшөө апрель hарада, КПК-гай IX съезд гэдэг дээрэ Мао Цзэ-дунай хэлэhэн хоёр «тон шэнэ заабари» тухай хэлэгдэнэ. Тэдэнэй гол удхань юуб гэхэдэ, «соёлой хубисхалай зорилго үшөө дүүрээдүй», тэрэшэлэн «партячейкэ бүхэниие гуримшуулха» хэрэгтэй гэжэ хэлэгдэнэ. Маоистнууд «тэмсэхэ-шүүмжэлхэ-шэнэдхэн хубилгаха» хэрэгээ үргэлжэлүүлхэ; тэдэнэй хэлэдэгэй ёhоор, «шэнэ гуримда» дурагүй хүнүүдые сэбэрлэхэ ба хэhээхэ гэhэн удхатай. «Партячейкэнүүдые гуримшуулха» гээшэнь хэрэггүй зүйлнүүдые hалгааха, шэнэ зүйлнүүдые нэмээн оруулха» гэжэ статья доторнь тайлбарилагдана. КПК-гай нэрээр, IX съездын хойно бии болгогдоhон маоистнуудай политическэ шэнэ эмхидэ Маода hохорлигоор шүтэдэг хүнүүд оруулагдаха ёhотой юм ха. Бусад бүхы хүнүүдэй «партида дахинаа орохыень зүбшөөхэ хэрэггүй» гэжэ статья дотор тэмдэглэгдэнэ.

Алар хоёр hарын саана хэлэгдэhэн үгэнүүдые толилходоо, съездын хойто тээ Пекинэй мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэдэй заабариие сүм дүүргэхээр бэлэн шэнэ политическэ эмхи Хитадта байгуулха гэхэдэнь ушардаг бэрхэшээлнүүдтэй тэмсэхэ хабагүй байhанаа маоистнууд дахинаа гэршэлбэ.

Түбэй заабари дүүргэдэггүй, бүлэг можонууд болодог ушар нютаг нютагуудта үзэгдэнэ, «соёлой хубисхалhаа эсэhэнэй тэмдэг» бии, «заахан забhарлал үгэхэ» гэhэн эрилтэнүүд табигдана гээд статья соонь мэдэргэдэнэ.

КНР-эй ниислэлдэхи байдал орон доторхи байдалай hайжарhан тухай яашье гэршэлнэгүй. Пекинэй үйлсэнүүдтэ сэрэгэйхид гурим сахина. Гэрэй ханануудта элдэб янзын бэшэлгэнүүдэй байхагүйн хойноhоо адаглан хинана. Гэбэшье тиимэ бэшэгүүд бии болоhоор, «Саг үргэлжэ ажаhуухаар» hүхлэй үедэ эльгээгдэhэн залуушуулай хүдөө нютагуудhаа тэрьедэжэ ябахадань хүсөөрөө барижа, дура зоргоороо аашалдаг сэрэгшэд тухай нэрэ обогоо заангүй бэшэнэ. Гараар бэшэгдэhэн лозунгнуудай ехээр олошорhон тула, тэдэниие хананууднаа арилгажа үрдинэгүй, харин 75 наhатай Маогай «заха хизааргүй үни удаан» ажаhуухыень юрөөhэн плакадуудые дээрэhээнь сэхэ няана.

Залуушуулые хүдөө нютагуудта нүүлгэхэ тухай Маогай заабари дэмжэдэггүй байhаар гээд Хитадай хэблэл мэдэрхэ баатай болоно. Өөрынгөө дураар Пекин ерэhэн студентнүүд «гурим эбдэнэ» гэжэ ниислэлэй «Бэйцзин Гунжэнь» газетэ hаяхан мэдээсээ бэлэй.

«Пекиндэ ерэhэн бүлэг залуушуул армиин түлөөлэгшэдые сохино, доромжолно, радиотелефонно узелнүүдые хүсөөрөө эзэлнэ, ниитын зөөри hандаргана» гэжэ газетэ бэшэнэ. Газетын гэршэлhэнэй ёhоор, тиимэ нэгэ бүлэг ниислэлэй гэгээрэлэй таhагай канцеляриин «үүдыень эбдэжэ ороhоной удаа тэндэхи армиин пропагандистнуудые намнажа гаргаад, байрыень hандаргаа». Наhа гүйсөөгүй бүлэг хүнүүд Пекинэй «ревкомдо» хоёр дахин добтолхоор hэдээ, гэбэшье тэдэнэр зэбсэгтэ солдадуудай хүсөөр намнагдаhан байна.

Хүдөө нютагуудта сүлэгдэhэн залуушуулай олоороо зугадан тэрьелжэ байhан тухай ороной олон тоото провинциинуудай газетэнүүд, радио мүн лэ мэдээсэнэ.

Залуушуулай дураа гуталгаар hанаагаа зобоhон «Жэньминь жибао» газетэ «хэдэн арбан жэлнүүдтэ бэелүүлэгдэхээр хараалагдаhан, түрүүлэгшэ Маогай стратегическэ заабари дүүргэдэггүй» эхэ, эсэгэнэрые сэхэ занажа бэшэнэ.

hүүлэй гурбан жэлэй турша соо 500 мянган хүн ганса Пекинhээ хүдөө нютагуудта ябуулагдаа, харин бүхы ороной хотонуудhаа 20 миллион хүн сүлэгдөө гээд мэдээжэ болоо. Маогай шэнэ туршалгада эсэргүү ябуулгануудай шангадажа байгаашье hаань, Хитадай мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэд хото городуудай олон миллион хүнүүдые дахинаа хүдөө нютагуудта хүсөөр эльгээхэ гэжэ түсэблэнэ. Тиигэжэ дунда ба хүсэд бэшэ дунда hургуулинуудай hурагшадые, энээнhээ урид hуража байhан студентнүүдые ажалда оруулха асуудалтай холбоотой горитой бэрхэшээлнүүдые нимэ аргаар маоистнууд шиидхэхэ hанаатай. Ушар юуб гэхэдэ, гурбан жэл үлүүтэй соо орон доторхи олон hургуули хүдэлнэгүй, дээдэ hургуулинуудынь хаагдаhан зангаараа.

«Ангиин дайсадай» тоодо ороhон толгойлогшонортой бүлэнэр хүдөө нютагуудта сүлэгдэхэ ёhотой. Гэдэргээ бусажа ерэхэгүйнь тула сүлэгдэhэн бүлэнэрэй гэрнүүд hандаргагдана. Хитадай газетэнүүдэй бэшэhэнэй ёhоор «түрүүлэгшэ Маогай хараа шугамуудта эсэргүүсэhэн» бүхы хүнүүд ангиин дайсадта тоологдохо ёhотой юм ха. Маоистнуудай «ревкомуудта» ороhон аад, өөhэд хоорондоо тэмсэдэг бүлэгүүдэй түлөөлэгшэд мүн лэ тэдэнэй тоодо оролсохо.

Хитадта мүнөө дээрээ 30—35 миллион «ангиин дайсад» бии, тэдэнтэй «нэгэдэжэ болохогүй» гээд «Жэньминь жибао», «Цзефанцзюнь бао» газетэнүүдэй, «Хунци» журналай редакционно статья мэдээсээ hэн.

Маоистнуудай зүгhөө орон доторой жүрөөдэлгэнь өөрынгөө тала баригшадые нягтаруулха, Маогай сэрэгэй — хархис диктатурые бэхижүүлхын тула хэрэглэгдэнэ. Гольдинска арал шадар пекинэйхидэй гаргаhан харата шэнэ ааша эдэ зорилгоёо бэелүүлхэдэнь туhалха, Советскэ Союзда эсэргүү политика орон дотороо улам hүжэрөөхэ зорилгоор юрын совет эрхэтэдтэ эсэргүү зэбсэгтэ добтолго зорюута хэгдэhэн байна.

(ТАСС).

Эзэрхэг түримхэйшүүл гэмтэлдэ ороно

КАИР. (ТАСС). Суэцкэ каналай баруун эрье шадар июлиин 8-най үдэшэ ойротон ерэхэ гэhэн Израилиин хоёр катерай нэгэниинь Египедэй артиллереэр буудагдан шэнгээгдээ. Тэрээндэ туhалхаар эльгээгдэhэн вертолёт Египедэй зенитнэ артиллереэр унагаагдаа.

ОАР-ай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командованиин түлөөлэгшын мэдээсэл соо энээн тухай хэлэгдэнэ.

ШЭНЭ КИНО

ХАРАЖ[А] hОНИРХОМО[…]

Июль hарада респуб[ликын] кинотеатрнуудта, клубу[удта] hайханай, научно-попул[ярна бо]лон хроникально-доку[ментальна] фильмүүд харуулагдахаа[р] […]даа.

«Мосфильм» киносту[ди]hан «Серафим Фроловой [ге]ран» гэhэн уран hайхан[ай] олоной анхарал татахаар.

Дайсанаа дарража, даа[…] дэhэн сэрэгшэдэй гэр […] нютаг нугадаа бусажа […] сагта hэн. Эгээл энэ үе[дэ Сера]фим Фролов ошохо газа[р]богүй. Тэрэ бага балшар[…]hаа эхэ, эсэгэhээ гээгдэ[…]дэй гэртэ хүмүүжүүлэг[…] Ехэ боложо боргожоhоо[…] ажалда ябаа. hүүлээр[…] ороноо хамгаалгын дайна[й] соор фронт мордобо. Уд[…] Серафим Фролов эрэлхэг […]шалга гаргажа, орон […] суурхана. Тиигэжэ тэрэ ба[…] хүргэhэн совет хүнүүд[…] тоото бэшэгүүдые абадаг[…] Эдэ бэшэгүүд соонь Ел[…]хонhоо бэшэhэн нэгэ та[…] басаганай бэшэг сэрэгшы[н] сэдьхэлые хүдэлгэнэ...

Дайнай дүүрэмсээр […] Елкино тосхондохи Нас[…]гандаа ерэхэдэнь, тэрэ […]найнь хани нүхэр […] алуулhан байжа, Фролов[…]хэлые ехээр hэндээнэ. Т[…]hаань, тэрэ инаг ба[…] энэрхы hайхан сэдьхэлэ[…]хые хүсэнэ. Серафим Ф[ролов]ролиие совет киногой мэд[…]тист Леонид Куравлев […] бэрхээр гүйсэдхөө. Филь[м] нангин hайхан инаг дура[…] нүхэсэл тухай үнэншэмэ[…] харуулагданхай. Энэ ф[ильмэй] сценарые Н. Евдокимов […] байна.

Тэрэнhээ гадна М. Г[орькиин] нэрэмжэтэ киностудида […]даhан «Манай танилнууд», [«…] фильмын» киностудиин […] сайлганаар уулзалга», «[…] фильм» студиин буулгаhа[н …]гаан рояль», Гевад Таб[…]лиин бэшэhэн сценараяр «[…] фильм» киностудида бу[улгаг]hан «Распятый остров» [гэhэн] олон тоото уран hайханай[…]муүд олоной анхарал та[тахаар.]

Мүн тэрэшэлэн «Ленна[уч]мын» «Огненный след», «[…] «Улица надежд», «Корол[…]ги», «В районе абсолют[ной …]ля», «К событиям на Уссу[ри» гэ]жэ шэнээр буулгагдаhан […]кально-документальна бо[лон на]учно-популярна фильмүүд[…]нирхон харамаар.

В. ЧИМИТО[…]

ГОСПОДИН ТАДДЕНАЙ ХАРХИС СОЙБОНГУУД

Зэрлиг галзуу хүйхэрнүүд ямаршье зэбсэггүй хүбүүд, басагадые хэрзэгы муухайгаар сохино, наншана. Адольф Гитлерые hажааhан hахалтай, шиидэм бариhан зантагар томо хүн тэдэниие толгойлдог юм. Тэрэ шиидэмынь мүнөөшье зарим нэгэнэй тархи руу буулгагдадаг болонхой. Баруун Германиин гурим сахигшад энээниие хэрэгсээнэгүй. Энээгуур ябатараа зогсоhон хүнүүд айн байжа харанад...

ФРГ-дэ хэблэгдэн гарадаг «Квик» гэжэ зурагуудтай журнал hүүлшынгээ номернуудай нэгэндэ иимэ фотографи толилhон байна. Тиин репортёр тэрэ зурагтаа иимэ тайлбари үгөө: «НДП-гэй хархис сойбонгууд демонстрантнуудые яаха ёhотойб гэжэ харуулна». Харин тус журналай ху[…]ананuудта толилогдоhон бүхы материал иимэ гаршагтай: «Германида хюдалга хэхэ гэжэ НДП заабаринашна».

Иимэрхүү статьягай Баруун Германиин журналда толилогдоhониинь [т]ушаан болоhон ушарал бэшэ байха. Федеративна Республикын мүнөөнэй бодото байдал иимэл ха юм. Эндэ шэнэ маягай фашис этэгээдүүд дура зоргоороо аашалалдажа байдаг болонхой. Неонацис национал-демократическа парти — НДП мүнөө намартаа болохо бундестагай hунгалтын урда тээхи кампани ябуулжа эхилhэн тухайгаа үргэнөөр соносхоо. Нэгэдэхеэр, минии парти hунгалтада 10 миллион [т]ухай марка гаргашалха hанаатай гэжэ фюрер Адольф фон Тадден мэдүүлээ, хоёрдохеёр, hунгалтын урда тээхи НДП-гэй кампаниин ямар урда доро үнгэргэгдэхэ байhые олондо мэдээсээ. Тэрэнь «Хуули ёhо баримталжа, эмхи гурим сахижа, аюулгүй байдал тогтоохо» зорилготой юм ха.

Юрэдөө, «эмхи гурим» гэhэн үгэ шэнэ маягай нацистнуудай уряа соо юрэл ороhон байхагүй. Шэнэ маягай нацистнуудай ямаршье нюуса далдагүйгөөр гитлерэйхидэй муу муухай жэшээе hажаадаг, ёhо гуримуудые халан абадаг байhыень гэршэлнэ. Урданшье танишу ефрейтор, тэрэниие дэмжэгшэд «эмхи гурим» хубилгахамнай гэhэн найдуулгаар жнирэй немецүүдэй тархи эрьюулхэ гэжэ оролдодог байhан. Нэгэдэхи Адольфын 1921 ондо байгуулhан «Штурмовой отрядууд» (СА), «Сахюулай отрядууд» (СС), «эмхи гурим» сахиха тусхай зорилготой гэжэ соносхогдоhон юм. Гитлерэй алуурщадай Германида ямар «эмхи гурим» тогтооhониинь, хэдэн миллион хүнүүдые алаhан хюдаhаниинь, хэhээлгын лагерьнуудта тамалhаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ ааб даа. Европодохи эзэмдэhэн оронуудтаа фашистнуудай ямар «шэнэ гурим» бии болгоhониинь баhал мэдээжэ.

Герр Тадден урда тээхи фашис удамаршын мүрөөр hохорлигоор дагана. Шэнэ фюрерэй захиралтаар «Гурим сахилгын албан» гэдэг («Орднунгединст») НДП дотор байгуулагдаа. Господин Тадденда үнэн хэдэхэн хүйхэрнүүд лэ нэн түрүүн энэ бүлэгтэнь ородог, тиигээд хоёрдохи Адольфын «нангин амиие» хамгаалха нэгэл зорилгын тэдэнэй урда табигдадаг байhан hаа,—харин мүнөө Тадденай хүйхэрнүүдэй тоо hураггүй олошорhон, дүүргэхэ уялгануудыншье ехэ болоhон байха юм. «Манай партида эсэргүүсэжэ, плакат болон транспорантнуудые барьяад үйлсэ гудамжануудта гарадаг гуримгүйшүүлэй амыень татажа шадахаар хүсэтэй, хүдэр гартан намда дутамаггүй бии гэшэ,—гэжэ Тадден сахаа хэлэнэ.— Тэдэнэй түрмэдэ хаагдаагүй сагта тэдэниие өөhэдөө хэhээжэ шадахабди».

Мүнөө национал-социалис партиин «Орднунгединсть» 500 хүйхэр сойбонтой гэжэ Баруун-Германиин хэблэл мэдээсээ hэн. Тиин шэнэ маягай нацистнуудай суглаанай болохо бүхэндэ тэдэ хүйхэрнүүд бэеэ харуулан шалгардаг. Тадденай сойбонгуудай хэhэн гэмтэ хэрэгүүдые тоолохо болоо hаа, олон. Хархис ябадалыень элиншэлхээр хэдэн дуро з[ү]г бүлгахые hэдэхэдэнь, тэдэнэр лэ Ульмедэ суглараад нэгэтэ га[…]раалдажа байхадаа, фоторепортёр Эвальд Клейе алаа ха юм. Энээгээр дашарамдуулан, Адольф Тадден билдагууша, хара баша мэхэтэ иимэ телеграмма Клейгэй бэлбэсэн эхэнэртэ эльгээгээ гэбэл: «Үбгэнэйтнай гэнтын аюулда орожо, наhа барахые мэдээд, НДП-гэй правлени ехээр шаналжа байна... Та иимэ ехэ үйдхар гашуудалда ороод байхадаа, туhаламжын хэрэгтэй болоо hаань, манда [х]айдал түгэсөөр хандаарайт». Теэд, фюрерэй гараа табиhан бэхын үшөө хатаадүй байхада, шэнэ маягай нацистнуудай газетэ, Тадденай хараа бодол баримталдаг «Дойче нахрихтен» гэдэг Ульмедэ хэхэ юумээ хэhэн хүйхэрнүүдээ магтажа эхилээ hэн».

Клейгэй hүүлдэ студентнэр-социалистнуудай холбооной ударидагша Руди Дучке гэгшын ами бэедэ хоро хүргэхэ зорилгоор добтолго хэгдэжэ, хүндөөр шархатуулаа. Тэрэшэлэн ехээр сохюулhан, гэмтээгдэhэн, хориг хэхээр юушьегүй хүдэлмэришэд, студентнэр, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд олон лаб даа. Шэнэ маягай нацистнуудай hүүлэй съездын Штутгартда болоходонь, господин Тадденай хархис сойбонгуудай хэхэ юумэ ехэ байгаа. Тиин эдэ алууршa хүйхэрнүүд өөhэдтэнь туhалhан полицитай хамта «Гансашье Адольф бидэндээ хүрөө» гэhэн плакадуудые барьяад дабшаа, үйлсэ гудамжада гараhан демонстрантнуудтай тэмсээ.

Хэлээдшье аялайб, Тадденай хүйхэр сойбонгууд амгалан демонстрантнуудтай наншалдахадаа аргагүй бэрхэ байhанаа харуулаа. Шэнэ маягай фашистнууд энээнээ «ехэ шадамараар дүүргэдэг юм» гэжэ Баруун Германиин тэрэл «Квик» журнал тэмдэглэнэ. Теэд гайхал юу байхаб. НДП-гэй мүрдэлгэшэд «бэлэдхэлэй hургуули» уридшалан гарадаг юм. Гурбадахи райхын үедэхи алууршa Ремэй, хархис Штрейхерэй хүтэлбэри доро хүмүүжэhэн, «Гитлер-югенд» гэдэг гаргууда гараhан эмхиин шэлэмэл сойбонгууд байhан, Гитлерэй ёhотойл хүйхэр бандидууд тэдэниие hургана бшуу.

Шэнэ маягай нацистнуудай баруун гарайхид хаанаhаа шэлэгдэн абтанаб?

Үшөө хэдэн жэлэй урда, Бад-Годесбергдэ партиингаа ехэ митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Адольф фон Тадден нигэжэ сэхэ мэдүүлээ hэн: «Бидэндэ манай залуушуул хэрэгтэй». Шэнэ маягай нацистнуудай удамаршын ямар удхатайгаар нигэжэ хэлэhыень ойлгожо ядахаар бэшэ. Тиин Баруун Германиин хэблэлэй албан (БДИ) hаяшаг лэ нигэжэ тэмдэглэhэн байха: «НДП дээдэ hургуулинуудтай, университедүүдтэй холбоо барисаагаа бэхижүүлнэ». Национал-демократическа партиин студентнэрэй түрүүшынь эмхи университедэй домогто хото Гейдельбергдэ байгуулагдаа hэн. Удаа тээнь иимэ союзууд Франкфурт-на-Майне городто, Тюбингендэ эмхидхэгдээ бэлэй. Шуулата «эмхидхэлэй суглаан» Фрейбургдашье болоо. Университедэй городто «НДП-гэй доодо шатын үүрэй бии болоhон тухайдань тэндэ үргэнөөр соносхогдоhон. Баhа Бонндошье иимэ бүлэг байгуулагдаадхёо. Правительство өөрөө «Залуушуулай федеральна түсэб» бэелүүлгэдэ зорюулагдаhан мүнгэ зөөриhөө абажа, тэрэ бүлэгые мүнгөөр хангадаг гэжэ студентнэрэй «Акут» журнал баталан гэршэлнэ. ФРГ-гэй дээдэ hургуулинуудтахи НДП-гэй үүрнүүд «Национал-демократишер хох-шульбундда» нэгэдүүлэгдэнхэй. Тиин бусад зорилгонуудые дүүргэхынгээ хажуугаар, хүнүүдые «Орднунгединстда» шэлэн абадаг юм.

Шэнэ маягай фашистнууд хархис мүрдэлгэшэдые гансал студентнэрэй дундаhаа бэшэ, мүн hурагшадай, хүдэлмэришэн-таряашан залуушуулай дундаhаа элсүүлдэг. Энэ зорилгоор Тадденда мэдэлтэй залуушуулай эмхи — «Юнге националь-демократик» («гитлер-югенд» гэдэгтэл тон адли) НДП-гэй таhагуудые байгуулна. Жэшээнь, «Штандорт Мюнхен», «Штандорт Кассель» гэхэ мэтэ. Юрэнхыдөө эдэ үүрнүүдтэ нэгэдэдэг залуушуулай эхэ, эсэгэнэр Тадденай партиин үнэн гэшүүд байдаг. Эдэ бүхы үүрнүүдэй ажал ябуулгын гол шэнжэ гэхэдэ: заседанинууд дээрэнь ходо лекцинүүд уншагдадаг, «улаан аюултай, улаантантай яажа тэмсэхэб», «Эрхэ сүлөөгэйнгөө дайсаниие үгы хэхэ» гэхэ мэтэшэлэн; «Гитлер-югендын» эгээл дуратай дуун байhан «Хорст Вессель» гэдэгые «Штандорт Мюнхенэй» хүйхэрнүүд гимнмнай гэжэ тоолоно. Энэнь Веймарай республикын ажалшадые «номгоруулан дараха» үеэр онсо шалгарhан, фашис хэрзэгы хэhээгшын нэрээр нэрлэгдэhэн дуун юм.

Тадден шэнэ маягай эдэл залуу нацистнуудые түшэг тулгууримни гэжэ тоолоно, «Орднунгединстые» тэдээнhээл бүридүүлнэ, тиихэдээ минии алууршад удахагүй бүхы ФРГ дотор «эмхи гурим» тогтоодог болохо аабза гэжэ найдана. Гэхэтэй хамта НДП-гэй хархис мүрдэлгэшэд мүнөөшье шиидамаа далайдаг боложо байнхай. Арадай уур зэбүүрхэлhээ маниие полици хэзээдэ хамгаалха, харин Бонной засагаархид тэдэнэй юушье хэжэ байхада огто хайхархагүй гэжэ тэдэнэр мэдэнэ...

А. ГУРКОВ.
(АПН).

„ПРАВДА БУРЯТИИ"

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Үзэл сурталай тэмсэл» гэhэн түрүү бэшэг. «Монголой айлшад—Буряад орондо» гэhэн В. Зоркиной, В. Хархиновай фоторепортаж. «Үбhэ хуряалга — эгээл харюусалгатай хаhа» рубрика доро олон тоото материалнууд.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Хүдэлмэришэн ангида — hайн халаан» гэhэн рубрика доро В. Аврамовагай статья. «Овощ ургуулагшын гомдол» гэhэн Г. Субботиной корреспонденци.

Гурбадахи хуудаhанда: хилын саанаhаа ерэhэн телеграмманууд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: нютаг нютагай hонин. Спорт.

Сэнхир экрануудта

18.00 часhаа үхибүүдтэ зорюулагдаhан дамжуулга. 19.00 часhаа телевизионно hонинууд. 19 час 15 минутаhаа «Буряадай сагаан алтан» гэhэн дамжуулга. 19 час 45 минутаhаа хүгжэмтэ кроссворд. 20 час 35 минутаhаа «Шинии орденууд, комсомол» гэhэн дамжуулга. 21 час 05 минутаhаа «Александр Фадеев» гэжэ киноочерк. 21 час 45 минутаhаа эстрадна концерт. 22 час 30 минутаhаа Центральна телевидениин дамжуулга.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУД[…]

Манай адрес, телефону[уд]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редакторэ—54[…] приёмная—54-93. зам. редактора—68-08. зам. редактор[а] 32-62. ответ. секретаря—50-52. зам. ответ. секретаря—66[…] отделы: партийной жизни—60-91. сельского хозяйства—64[…] 63-86. пропаганды и агитации—56-23. промышленност[и …] строительства—61-35. советского строительства и быта—68[…] культуры и школ—60-21. писем и рабселькоров—67-81. [ин]формации—34-05. общественная приёмная—56-62. машин[описное] бюро—57-63. фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при С[ове]те Министров БурАССР.

Н-04606. Зак. № 69[…]